

SOKOLIĆ LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

GODINA XIX

BROJ 7-8

Sadržaj

1. Živeo Kralj	146
2. O junacima i junaštvu	147
3. Šesti septembar	148
4. Na razvalinah stare slave	149
5. Kralj i narod	152
6. Nekaj o Sokolstvu	154
7. Smrt jedne kapljice	158
8. Plava Krizantema	159
9. Brat Đura Paunković navršio je šezdesetu	161
10. Sokoli na Sokolovac	162
11. Aforizmi	162
12. Intimne beleške	163
13. Gašper prvič v Ljubljani	164
14. Naši pesnici: Na rodendan Kralja Petra Drugoga. — Narodnim guslama. — Nj. Vel. Petru Drugom. — Chansons. — Рођендан Њ. Вел. Краља Петра II. — Пре времена. — Jelen in anakonda. — Bratu dr. Voj. V. Rašiću. — Delavci. — Песма Соколића. — Zelja. — Pes in orel. — Tko to?... — Зрнаца	176
15. Radovi našeg naraštaja: Naraštaju. — Zdravo trate sokolske. — Miškove počitnice	186
16. Glasnik: † Patrijarha Varnava. — Druga glavna skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije. — Pokrajinski sokolski slet u Skoplju. — Takmičenje češkoslovačkog Sokolstva. — Češkoslovački Soko neizmerno se sprema za slet. — Duša bugarskog naroda. — Talijansko veličanje sokola. — Koliko stoji moderan ratni brod. — »Leteći hoteli« u preoceanskom vazдушnom prometu. — 36 miliona telefona. — Za šalu	192

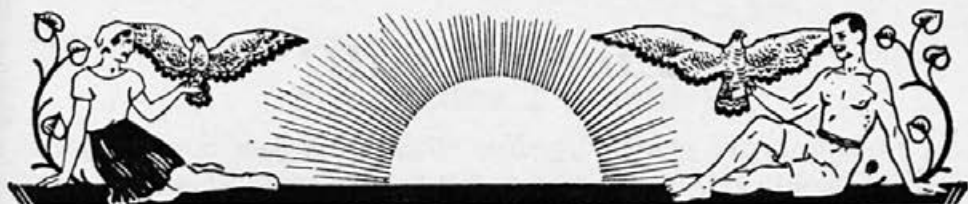
»Sokolici« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20—, polugodišnja Din 10—, pojedini broj Din 2—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave: Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Francišanska ulica 6. Telefon br. 2312. Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

U LJUBLJANI, JULI-AVGUST 1937

GODINA XIX ● BROJ 7-8

Nj. Vel. Kralj Petar II

Živeo Kralj!

Navršilo se već punih 15 godina otkako se našom zemljom prolamao urnebesni »Živeo Prestolonaslednik!« Mlada naša otadžbina dobila je svog naslednika Prestola, a uzvišena naša Kraljevska Porodica Svog prvenca Sina. Kome nije tog dana zatreptalo srce od oduševljenja i veselja, iz čijeg se grla nije vinuo do neba jak i snažan poklik za srećan i dug život mladog prestolonaslednika, dičnog sina velikih Roditelja i slavnih Predaka. Jest, šuma narodnih barjaka, more sagova i cveća davali su spoljašnje lice i živi pečat tog unutrašnjeg zbivanja, razdraganosti duše i srca. Mlada Jugoslavija, mlada i bistra kao kap jutarnje rose, dobila je mladog isto takvog prestolonaslednika, koji će, kad ga narod i vreme pozove, sestiti na presto Svojih Otaca, naše junačke dinastije Karadorđevića, našeg vladalačkog doma, ratnom slavom ovenčanog.

Ko bi bio rekao u one dane radosti i oduševljenja, da će sudbina tako skoro svaliti na mladahna leđa Njegova sudbinu našeg državnog broda, da će Mu sudbina dati u ruke kormilo naše državne lađe, da njome upravlja još u pupoljku Svoga života, bez brižljive i iskusne ruke Svog velikog Oca. Ali sudbina je valjda tako htela...

Mi jugoslovenski Sokoli iz srca se radujemo ovoj petnaestogodišnjici rođenja našeg nada sve ljubljenog Kralja, veselimo se kada Ga vidimo kako stasa i raste »i za konja i za bojno koplje«. Svojim Ga duševnim očima vidimo kako veštom rukom vodi Svoj jugoslovenski narod i Svoju mladu ujedinjenu otadžbinu sreći i napretku, vidimo Ga kako jaši konja bijelca pred svojom junačkom vojskom, vidimo Ga kako vodi sokolske legije poput slavnih legendarnih kraljeva i careva još većem sjaju i veličini ljubljene Jugoslavije. On uzdanica, nada, milovanje naše...

Mladi naš Kralj, sokolski naš Starešina, i jugoslovenska naša zastava simboli su našeg državnog i narodnog jedinstva. Za njih se moramo boriti i ako treba i ginuti. Neka se naš sokolski naraštaj svrsta u guste i neprobojne redove i neka i ove godine svečano proslavi veliki naš sokolski i narodni praznik: 15-godišnjicu rođenja ljubljenog Kralja i Starešine. Neka se iz mladenačkih vaših grudi vine gromki poklik:

Živeo Kralj!

Živela Jugoslavija!

(Kljć.)

O junacima i junaštvu

Skoro svakog dana čujemo u razgovoru ili čitamo po knjigama i novinama o junacima i junaštvu. Ali vrlo je malo ljudi koji bi nam u svako doba znali tačno rastumačiti, koji je čovjek junak i u čemu se sastoji junaštvo ljudsko. Stoga ćemo ovdje ukratko prikazati junaštvo i junačke ljude.

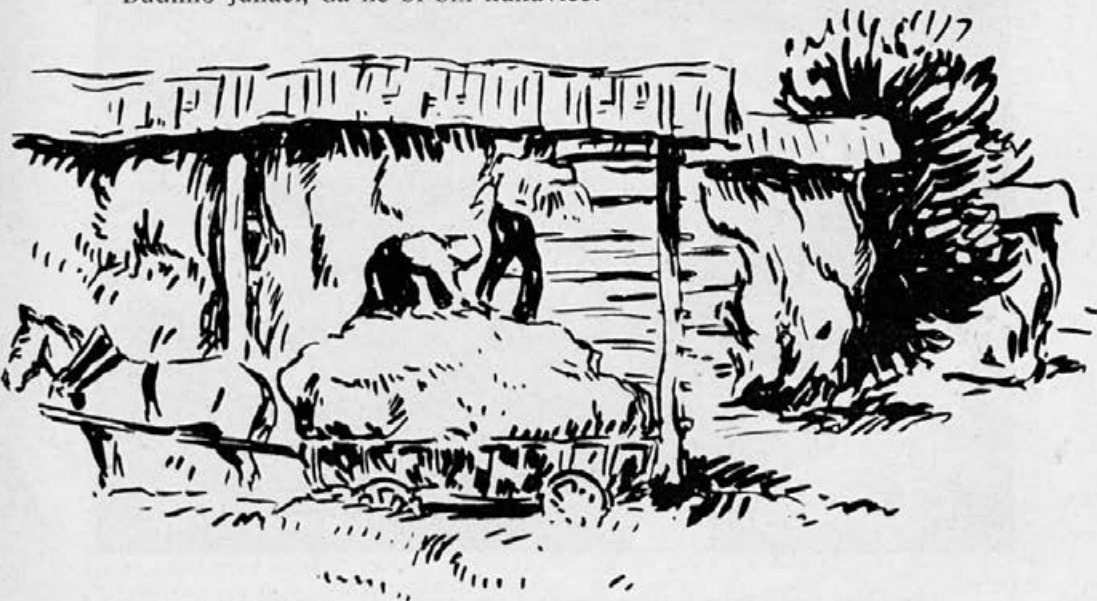
Život je protkan bezbrojnim načinima borbe za opstanak pojedinca i naroda, za pravdu i slobodu i druge dobrobiti čovječanstva. U svakoj od tih faza životne borbe postoje junaštvo i junaci. Ljudi koji su s mačem u ruci ginuli za obranu časti svoga naroda, zovu se narodni junaci. Takvo junaštvo izražuje se nesebičnim žrtvovanjem sebe za narodne interese, za slobodu domovine i pobjedu pravde. Naša povijest obiluje velikim brojem narodnih junaka, smjelih i neustrašivih boraca za slobodu, koje i mnogi drugi narodi priznaju, stavljajući ih kao ugled i primjer svojoj omladini.

Druga vrsta junaštva je takozvano drugarsko junaštvo. Žrtvovati se za svoga druga, čoveka-brata, u opasnosti, svoj život dovesti u pitanje da bi se spasio život svog bližnjega, to je junaštvo, koje i nama Sokolima mora biti od uzvišenih svetinja i najsvetlija tačka našeg patriotskog programa.

Osim gornjih načina junačkog djelovanja, bilo je junaka od pera i knjige. To su oni koji su svoj um i duh stavili potpuno u službu pravde i istine, zalažući se za sve što je lijepo i dobro u životu. Heroji duha su mnogo puta životom svojim plaćali svoja uvjerenja i gorkim mukama ispaštali svoje napisane misli, ali su ipak hrabro i ustrajno ostali na braniku svojih ideala do zadnjega daha. Takvi heroji bili su prosvjetitelji roda ljudskoga, njegovi učitelji i spasioци. Svojim stvaralačkim radom oni su dokazali istinitost poznate orijentalne poslovice: »mastilo učenjaka i krv mučenika imaju istu vrijednost pred nebom.«

Svako junaštvo, bilo fizičko ili umno, zahtjeva veliko žrtvovanje jedinke u korist cjeline, samopregaranje pojedinca za bolji život zajednice; stvaranje onih koji odlaze svjetliju budućnost onima koji dolaze. Stoga je svako junaštvo pozitivno i uzvišeno, ako je učinjeno za opću i korisnu stvar i divljenja dostojno ako je izvršeno do zadnjega daha, potpuno i iskreno.

Budimo junaci, da ne bi bili kukavice!

Šesti septembar

Jugoslavenski Sokoli svake godine na svečan način slave jedan od najvećih praznika Sokolstva i jugoslavenskog naroda rođendan svog Kralja. Šesti septembar je dan kada su misli svih Sokola i čitavog našeg naroda okupljene oko Prestola, dan kada se narod u duhu okuplja oko Krune, kada svi Jugosloveni žele dug život i svako dobro svome Vladaru.

Još dok je bio Prestolonaslednik, za života Njegova Velikog Oca, slavili smo Šesti septembar kao rođendan svog starešine. A otkako je nasledio Kralja Mučenika kao Kralj i Soko, Šesti septembar postao je nedeljiv praznik čitavog roda jugoslavenskog, svih državljana.

No ove godine biće praznik Šestog septembra još značajniji za nas Sokole. Toga dana navršava se prva godina Sokolske Petrove petoletnice. Dužnost je svih nas, da položimo račun o onome šta smo uradili u toj godini. Moramo da vidimo jesmo li ispunili svoj zavet tj. jesmo li ono izvršili što smo obećali. Ukoliko nismo, obećajmo to učiniti čim pre, da u svemu ostvarimo naš plan do 6 septembra 1941, kada ćemo punoletnom Vladaru predati Jugoslaviju onakvu kakvu je Njegov Otac stvorio: jedinstvenu i moćnu, zajedno sa ostvarenim obećanjima i zavetima.

A ovog Šestog septembra, kar u hramovima budemo molili Boga za Njegov život, kad se nađemo na akademijama i priredbama, u povorkama i manifestacijama sjedinimo se duhovno u jednom pokliku: »Kralju naš, Sokole i Vodo, nado i uzdanice roda našega. Tebe narod ljubi ljubavlju neizrecivom, Tebi želimo sva dobra i sreću u životu. Za Tebe i Jugoslaviju daćemo i živote svoje! Tvoji smo uvek, a Ti si naš! Neka Te Bog čuva i živi na mnogaja! Sokoli Tvoji kliču Ti: Zdravo, Kralju-Sokole.« Zdravo, Starešino!

K članku: Na razvalinah stare slave

Razvaline Troje. Trojo je izkopal nemški arheolog — samouk Schliemann

Na razvalinah stare slave

Prepluli smo Črno morje in Bospor, ogledali Carigrad ob Zlatem rogu, nato pa nas je naša »Bolsena« prepeljala preko Marmarskega morja v Dardanele. Vso pot je sedel Pozejdon, bog morja, v kristalni svoji palači nekje v globini in nam ni burkal morja s svojo divjo jezo. Vodovje je bilo mirno, le včasih je vetrič rahlo namrežil morsko gladino, kot da se na njem poigravajo Nereide, ljubke pomorske vile.

Panderma, maloazijsko pristanišče ob Marmarskem morju. Jadrnice vozijo na naš brod tovore boba

Krov vonja po taleči se smoli, popolna tišina je, le stroji v notranjosti potresavajo brod. Mornarji in potniki spe po kabinah, kamor so se skrili pred opoldansko pripeko. Ležim na vrveh na robu broda in zasledujem v mislih pot Friksa in Hele, ki ju je hudobna mačeha črtila in jima stregla po življenju. Da ji ubežita, sta otroka sedla na zlatega ovna, ki je znal letati po zraku. Ko so leteli preko morja, ki loči Evropo od Azije, je hotela Hela še enkrat videti svojo domovino, obrnila se je, a je omahnila v morje. Stari Grki so ga po njej nazvali Helespont — Helino morje. Valčki tajinstveno prepevajo ob boku ladje, kot bi Tritoni svirali na biserne školjke uspavanko nesrečni Heli.

Že drugi dan ležimo na morju pred maloazijskim mestecem Čanak - Kale. Dolga vrsta jadrnic neprestano vozi k naši ladji težke tovore boba. Žerjavi divje ropotajo in s svojimi ogromnimi rokami prekladajo tone boba ladji v trebuh. V daljavi se izza gričevja za mestom izviije dolga kamelja karavana, ki se težko otovorjena enakomerno zibaje bliža obali. Bob, bob. Tudi ponoči delo ne prestane. Kar nekam strahotno odmevajo kriki upehanih turških težakov.

Ob južnem vходу v Dardanele na maloazijskem obrežju je stalo nekoč bogato mesto Ilium ali Troja. Dandanes pričajo o nekdanji slavi le skromne razvaline blizu mesta Čanak - Kale. Dopoldne sem se izkrcal. Kdo ve, če ni na istem mestu stopil na suho mogočni Agamemnon, vodeč osvetoželjno grško vojsko nad Trojo. Kdo ve, če ni tod posedal zviti Odisej, misleč na svojo zvesto Penelopo, prisegal maščevanje neranljivi Ahil in delil nasvete zgovorni Nestor.

Stopam po cesti proti razvalinam. Sonce neznosno pripeka, nikjer ni potočka, samotna drevesa nudijo le malo sence za počitek. Ko pridrdra za menoj avtomobil, ki vozi izletnike z ladje, skočim v jarek, da se jim skrijem. Vem, da bi me vzeli s seboj in mi prihranili dolgo, prašno pot, ogledali bi med smehom in šalami razvaline in se vrnili. Ni mi do tega. Raje sem sam, da bom lahko nemoteno ogledal pozorišče desetletne trojanske vojne.

Proti večeru prissem k razvalinam. Tu je izkopan ostanek zidu, tam prevrnjen steber. Skromni spomeniki nekdanje slave. A nesmrtna so dejanja junaških branilcev Troje in hrabrih Grkov v spevih neznanega pesnika Homera. Kako krasno je opisal dejanja, ki pa so brez dvoma služila le besnemu poželenju po moči in bogastvu. Človek je pač vedno enak. Naj govori zgo-

Zmagoslavni Ahil vleče za seboj za voz privezanega mrtvega Hektorja. Ahilleon (Krf)

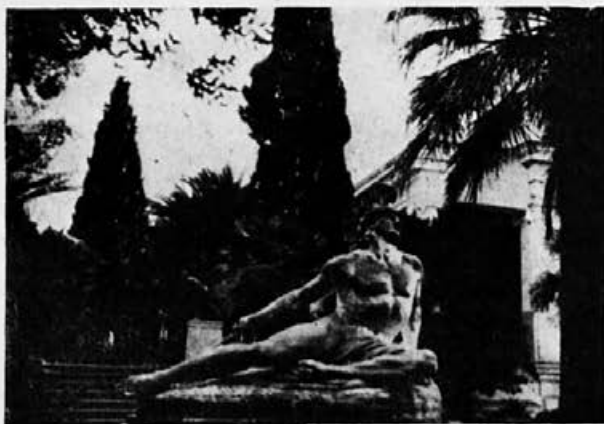
Grke in koder so pozneje tudi Turki poiskali prehod v Evropo. In na tem mestu je stalo imovito mešto Troja, ki je obogatelo s prekupečevanjem. Grki so se hoteli tega posrednika iznebiti, polakomnili so se njih dobička in ker drugače ni šlo, so sklenili Trojo uničiti in porušiti. Tako približno bi se glasila resnična zgodovina dogodkov, ki jih je Homer tako idealno opeval. Da, resnica je vedno kruta in neprijetna, treba jo je olepšati, da služi svojemu namenu.

Artemida, boginja lune in lova, je pričarala na nebo nežne, lepe deklice, svoje spremljevalke — zvezde. Stebri bleste v mesečini. Dremljem ležeč sredi razvalin. Dolga pot in dnevna vročina sta me utrudili. Kot da sem se napil čarobne vode pozabljenja iz reke Lete, se mi pogrezajo misli v — nič. Hora, boginja časa, je pomaknila vesoljno uro za tisočletja nazaj...

V Troji. Vse je razburjeno. Vrnil se je domov Parid, mehkužni sin preudarnega kralja Priama, in privedel s seboj prelepo kraljico Heleno, ki jo je ugrabil špartanskemu kralju Menelaju. Modri Priam maje z glavo: »To bo nesreča za nas!« In ukaže utrjevati mesto.

Grško ladjevje, na katerem je zbran cvet grških junakov jadra proti Troji, da maščuje žalitev. Srečno se izkrcajo in začne se dolgotrajna vojna.

Deset let oblegajo Grki Trojo, a zmaga se noče nagniti ne na eno ne na drugo stran. Deseto leto ubije največji grški junak Ahil prvega junaka Trojanecv, Hektorja. Kmalu nato pade tudi Ahil. Parid ga ustrelji v peto, edini ranljivi del njegovega telesa. Padel je največji grški junak, a Troja še ni zavzeta. Končno si izmisli premeteni Odisej zvijsačo. Grki stešejo velikanskega konja, v katero skrijejo svoje najboljše junake, potem pa potegnejo ladje v vodo

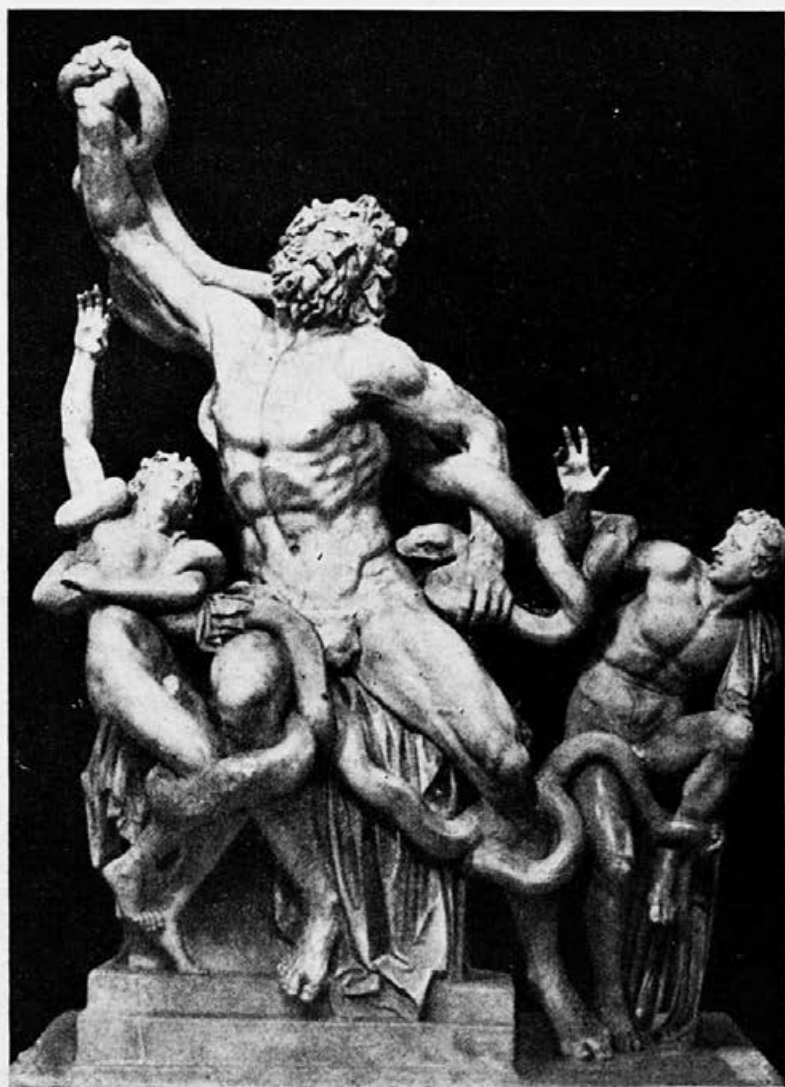

„Umirajoči Ahil“. Spomenik v gradiču Ahilleon na otoku Krfu

dovina kakor koli, če se izlušči jedro, vedno pride na površje umazani človeški pohlep.

Grki so postali v svoji dobi vladajoči narod. Z bogastvom se je razvilo razkošje. Že takrat so dobivali iz notranjosti skrivnostne Azije predmete in stvari, katerih skromna in siromašna grška zemlja ni premogla. Promet ni šel po današnji morski poti, ampak po kopnem. Najprimernejša pot je bila pač tam, koder se zemljini najbolj približata ena drugi, koder je Kserkses vodil perzijske vojske nad

Laokonova
skupina
(Vatikanski
muzej)

ter se odpeljejo za bližnji otok. Misleč, da je konec oblege, Trojanci veseli zvlčejo konja v mesto. Trojanski vedež Laokont svari Trojance, češ da jim grško darilo prinaša nesrečo. Da podkrepi svoje besede, suni s kopjem konja, v katerem zarožlja orožje skritih junakov. Skoro bi postala prevara Grkov očita, da ni poslala boginja Atena, zaščitnica Grkov, iz morja dve velikanski kači, ki hipoma ovijeta Laokonta in oba njegova sinova ter zadavita vse tri.

Prvič po desetih letih ležejo Trojanci brezskrbno počivat. Ponoči pa zlezejo drzni grški junaki iz konja, pomore speče straže in zažgo mesto. V tem se je vrnilo tudi brodovje, Grki navale na Trojo, pomore prebivalce in mesto porušijo do tal.

Boginja Hora suče uro večnosti. Mogočna grška država se dviga na višek moči in slave, nato propada in razpade. Danes raste na Akropoli trava.

Boginja Hora suče uro večnosti. Pred menoj piska na piščalko pastirski bog Pan — rad bi me s svojim piskanjem prestrašil. Veselo poskakuje s

svojimi kozjimi nogami visoko v zrak. — Odprem oči in prestrašen planem pokonci. Svetel dan je. Pred menoj stoji star pastir, oprt na dolgo palico in odet v ovčjo kožo, kraj njega pa se trkata dva mlada kozliča in se pase čreda. Pastir se smeje in mi nekaj pripoveduje, jaz se smejem in mu pripovedujem po svoje. Ko vidi, da se ne moreva sporazumeti, si seževa v roke in se poslovliva. Veselo jutro je. Žvižgaje merim prašno cesto proti Čanak - Kale, kot da ne bi bil na samotni maloazijski obali. Življenje je lepo...

Na »Bolseno« še vedno tovorijo bob. Italija je velika država. Zemlja je borna. Italija potrebuje mnogo boba, da prehrani svoje prebivalce. Italija se bojuje v Abesiniji. Zato ji je treba še več boba.

Italija — imperij.

Boginja Hora suče uro večnosti...

Lazar Simeunović, Beograd:

Kralj i narod

Išao je Živan Ranković, kašičar, iz svog rodnog mesta B... po susednim selima, noseći u torbi potreban alat. Njegov alat bio je veoma priprost; sastojao se svega iz dve — tri alatke. Seljaci su mu davali klenovo drvo, od koga se najčešće izrađuju kašike, a on je svojom veštom i snažnom rukom iz klade izrađivao lepe kašike, uz ugovorenu nagradu. Kao i mnogi drugi, i on je teško zaradivao svoj nasušni hleb.

Svojtven svojoj crnoj rasi, Živan je pri radu i dok se odmarao prijatno zabavljao one u čijoj se sredini nalazio, vazda veseo i zadovoljan.

Godine 1911, ubrzo posle otsluženja roka u stalnom kadru, došao je Živan, tražeći posla, u selo S..... u istom srezu i tu se zadržao duže vremena, menjajući domaćine kod kojih je radio svoj kašičarski posao.

Jednoga dana, dok je Živan radio u tom selu, dobio je opštinski sud od sreskog načelnika akt ove sadržine:

»Sudu opštine S..... Naređuje se tome sudu, da od Živana Rankovića, kašičara tamošnjeg, naplati Dinara ... za upropašćene državne čakšire, za vreme dok je služio u stalnom kadru. Hitno je!»

Ovo saopštenje teško je uticalo na Živana. Zar on služio Kralja i Otadžbinu, pa sada da plaća državne čakšire, koje su upropašćene, po njegovom mišljenju, ko zna čijom krivicom. Najzad, za njega je ta suma bila tako velika, obzirom na njegovu zaradu, da mu je to padalo na glavu kao kakva planina.

— Nije pravo da ja platim te čakšire, bunio se razdražljivo Živan.

— Ja nemam od čega da to platim, uveravao je kmeta ubedljivo.

— Ja jedva zaradujem za hleb, a od imanja nemam nigde ništa, nastavlja je neprekidno.

— Ja ću da se žalim Kralju.

Za sve koji su slušali Živana njegovo nezadovoljstvo bilo je potpuno shvatljivo. Ali, šta se tu moglo. U kadru su upropašćene jedne državne čakšire, država je oštećena i njoj to treba nadoknaditi. A nadležni su odgovornost za tu štetu uputili na Živana. Najzad, njegova izjava da se žali Kralju primljena je više šaljivo. Zar se moglo i misliti ozbiljno da se za jednu ovakvu sitnicu Živan obraća Kralju, da ga moli za oslobođenje od te naplate, da ga uznemirava u njegovim krupnim državnim poslovima. Živanova žalba stavljena je na papir i otpremljena. Otišla je Živanova žalba potkrepljena razlozima, a kmetovi su pristali da obustave naplatu, u koliko se o naplati moglo i misliti obzirom na siromaštvo Živanovo. Živan se utešio. Videlo se, stalo mu je bilo mnogo do toga da dokaže nepravičnost ove naplate od njega, ma da je mogao biti bezbrižan, jer bi se svakako na traženje

vlasti moralo odgovoriti uverenjem o nemogućnosti naplate, zbog nemaštine Živanove.

Nije prošlo dugo vremena, opštinski sud dobio je od sreskog načelnika akt ove sadržine:

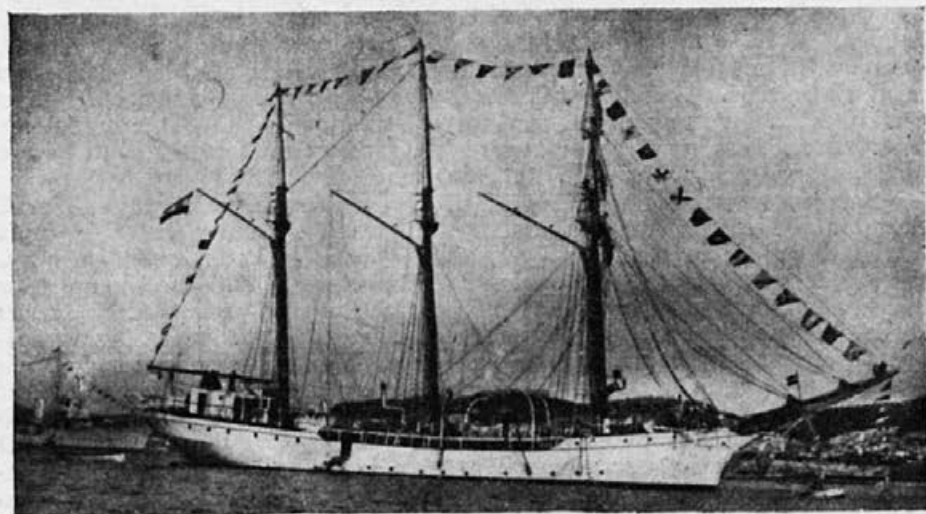
... Saopštite Živanu Rankoviću, kašičaru tamošnjem, da je Nj. Vel. Kralj, uputnicom preko pošte, platio za njega Dinara ... za upropašćene državne čakšire, za vreme službe u stalnom kadru.

Ima veze s aktom ove vlasti pod brojem ...»

Sad je trebalo da oni, koji su izvršili ono prvo saopštenje budu prisutni ovome drugom. Da vide radost Zivanovu. On, Nj. Vel. Kralj, odazvao se njegovoj žalbi, uvažio je njegove razloge, shvatio ga. Kako je bio strog ustavni vladalac nije mogao uticati na tok poslova državnih vlasti u cilju da se Živan oslobodava ove naplate, naredio je svojoj blagajni da isplati vlasti sumu, koja se od Živana tražila.

— »Živeo Kralj!« otelo se snažno iz grla Zivanovog posle ovoga saopštenja u sudnici. Njegovoj razdraganosti nije bilo kraja. I svima ostalima, koji su tu bili prisutni bilo je drago, što se to tako svršilo. I Živan i svi ostali osetili su neposrednu bliskost Kralja. On je bio tu, među njima, u njihovim srcima i osećanjima. Eto, mislili su svi, Kralj se odazvao jednoj takvoj žalbi. Pokazao je time svoju veliku ljubav prema siromašnim svojim podanicima, a istovremeno poštovanje ustavnih propisa i podele vlasti. Taj je događaj izazvao veliko divljenje u toj sredini.

O ovome se mnogo pričalo po narodu. Tim povodom prepričavalo se o mnogim primerima prema kojima je Veliki Kralj pokazao svoju ljubav prema svome narodu i demokratski način vladavine. Živan je to širio po okolnim selima, pun sreće i zadovoljstva. S takvim zadovoljstvom dočekao je on 1912 godinu. A tada ga je pozvao njegov dični kralj da s ostalima pode na izvršenje dužnosti, one dužnosti za koju se spremao kao vojnik. Pozvao ga je kralj koji je onako primio njegovu žalbu i platio za njega traženu sumu. S dvostrukim zadovoljstvom odazvao se i Živan pozivu svoga Velikoga Kralja, i časno je izvršio svoju vojničku dužnost. Poslužila ga je sreća te je iz rata izašao živ i zdrav, a činjenica da je kroz taj rat postao od redova narednik potvrđuje koliko je Živan uložio hrabrosti i požrtvovanja u ispunjenju svoje dužnosti.

„Jadran“, školski brod naše Ratne mornarice

Nekaj o Sokolstvu

(Dalje)

Načelo obeh teh velikih mož je bilo isto, namreč: Resnica zmaguje. Pravda vitez! Vendar pa je med njima razlika. Prvi, Hus, se je dal za pravico sežgati, drugi, Žižka, pa je prijel za njo meč v roke in povzročil strah in trepet. Kdo je ravnal pametneje? V poznejši zgodovini imamo k temu nekako paralelo. V osemdesetih letih 19. stoletja sta se sestala na Jasni poljani Tolstoj in Masaryk. Med njima je prišlo do razgovora o tem, ali se sme človek, ki je (po krivici) napaden, braniti in če ne gre drugače, tudi napadalca ubiti. Tolstoj, ki je bil mesijanec, človek, ki je uskladal svoje nazore s Kristusovimi (življenja ne smemo vzeti nikomur, nastaviti moramo še desno lice, če nas tepejo po levem), je bil mnenja, da te pravice nimamo. Masaryk pa, ki je stvar globlje premislil, je rekel nekako takole: »Kdor me napada, je predstavnik hudobije, ki živi v svetu; jaz, ki sem napaden in nočem nikomur nič žalega, sem predstavnik dobrote. Če me preмага in ubije oni, bo zmagala hudobija nad dobroto in ostala v svetu. Če pa ubijem jaz njega, zmaga dobrota nad hudobijo. Kaj je sedaj bolje: da zmaga hudobija ali pa dobrota?« Istega naziranja je bil tudi Tyrš, ki je zato ustanovil Sokolstvo ne kot pasivno, ampak kot aktivno, borbena organizacijo. Sokolstvo mora vzgajati svoje pripadnike v borbenosti, tako da se bodo vedno postavili za svoje pravice, da ne bodo nikoli mirni in brez ugovora, brez odpora prenašali krivice, žalitve in podobno. Treba je imeti za vse to odprte oči, opozarjati na nepravilnosti, na vse kar je napačno in nepošteno, in biti moraš vedno pripravljen, da odločno nastopiš proti takim stvarem. Dolžnost vsakega Sokola je, da odpira oči nevednemu in nerazsodnemu ljudstvu, če vidi, da izrablja kdo njegovo lahkovernost in zaupljivost v svoje sebične in strankarske namene, kar se tolikokrat dogaja.

Sokol se bo ravnal vedno po svoji vesti. Četudi brezverec, bo vedno borben predstavnik resniče in pravice, pošten in značajan človek.

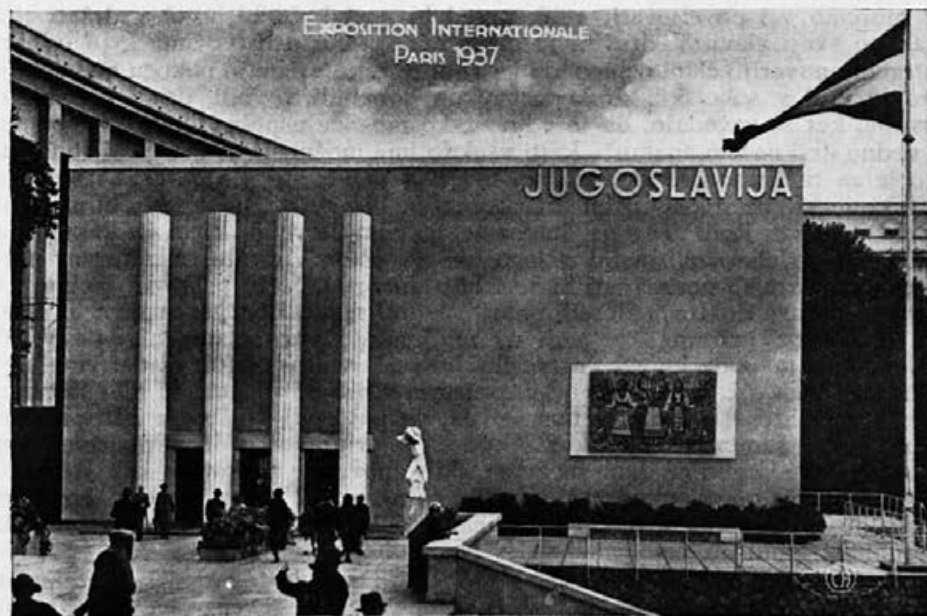
Sokoli ne smemo pozabiti tudi svojih neodrešenih bratov, ki še ne uživajo z nami svobode, ki še niso deležni sonca na svobodnih tleh svoje lastne države. Ne smemo jih pozabiti, kajti tudi oni so nam pomagali v borbi za Jugoslavijo, oni so nam pripomogli do nje, prelili so za njo mnogo krvi, z nami so se veselili svobode, a usoda je hotela drugače, svoboda jim ni bila dana, čeprav so jo videli že tik pred seboj; ostali so še dalje pod tujimi gospodarji, ki le še z večjo silo vihte svoje biče in se trudijo na vse načine, da bi nam jih odtujili. Pravo sonce nam bo zasijalo šele takrat, kadar bomo dosegli, da se nam pridružijo tudi oni, kadar ne bo nikogar od naših bratov več, ki bi moral živeti uklenjen, brez pravic za mejami svoje lastne domovine. Vse do tistega časa pa ne smemo mirovati, živo se moramo zanimati za nje in biti vsak čas pripravljeni, da jim pomoremo.

Francoksa revolucija si je napisala na svoj prapor besede: Égalité, liberté, fraternité (enakost, svoboda, bratstvo). Ni se torej čuditi, če se je Tyrš ustavil tudi pri tej revoluciji, saj je našel tu gesla, za katera se je on boril, ki so mu bila nad vse. Geslo enakosti in bratstva je bilo vsebovano že v Kristusovem nauku in je tu našel samo potrjeno pravilnost tega, kar je našel že drugod. Nova je bila tukaj le zahteva svobode, ki je bila za Tyrša največjega pomena, to je bila beseda, ki ga je popolnoma prevzela; svoboda svojega dragega naroda, to je bil oni cilj, ona svetla točka, ki je bila takrat vidna njemu, za katero je zastavil vse svoje moči, svoje sile, zaradi katere je začel polagati temelje Sokolstvu. Poglejmo sedaj po vrsti vsa ta gesla. O sokolskem bratstvu smo že govorili; ni to nekaj, kar je zgolj zunanje; nasprotno: z nazivom brat ali sestra prevzamem do dotičnega, ki ga tako imenujem, neke dolžnosti, podobne kot jih ima brat do rodnega brata ali sestře. Vsi Sokoli moramo biti kot ena sama velika družina, ki živi v slogi,

kjer skrbijo bratje in sestre drug za drugega, vsak obdeluje sam svoj košček zemlje, vsi pa skrbno čuvajo in gradijo svoj dom, ki je bil sprva le revna kočica, pa je z vztrajnim in složnim delom neprestano naraščal, da je danes že velika hiša, ki jo pa še neprestano gradijo in izpopolnjujejo.

Silno velikega pomena je geslo enakosti, ki, bi rekel, že sledi iz bratstva. Vsi smo se rodili z enakimi pravicami pa tudi z enakimi dolžnostmi; kar je dovoljeno meni, je dovoljeno tudi drugim, delo, ki ga drugi opravljajo v korist skupnosti, sem dolžan vršiti tudi jaz. Človek se rodi kot družabno bitje, ni ustvarjen sam za sebe, je le kolesce v svojem narodu, ki je zopet kolo v mehanizmu vsega človeštva, tako kot so vsi drugi narodi. Odvisen je od družbe, katera ga preživlja, od katere je deležen koristi, a le toliko, kolikor je sam koristil družbi. Če hoče dobro sebi, bo torej delal vedno za korist skupnosti, za korist države, ki je kakor ura, sestavljena iz velikega števila kolesc. Če so ta kolesca v redu, bo tudi ura točno šla; kakor hitro pa manjka kakšen zobec ali kolesce, se bo ura ustavila in tudi kolesca bodo izgubila svoj pomen; v tem položaju bodo nerabna. Država je podoben mehanizem, samo tako ogromen, toliko bolj grob, da se ji ne pozna mnogo, tudi če manjka precej takih kolesc; pozna se ji pa le in kakor se ura ustavi, tako mora priti tudi tu do katastrofe, če se v njej preveč razmnožijo taki ljudje, ki jo samo izrabljajo, nudijo in koristijo ji pa nič. Sicer se takim ljudem navadno godi dobro; živijo na račun drugih, si kopljejo bogastvo z žulji drugih. Nekaterim se ta njihova sebičnost maščuje, drugim zopet ne; živijo nemoteno dalje, njihova grabežljivost in samopašnost raste vedno bolj, poznajo le sami sebe in z denarjem, ki so si ga tako pridobili, vladajo druge.

Toda, jeli to pravilno, ali ni to naravnost sramotno? Ali je to v skladu z bratstvom, z enakostjo? Kdor ima količkaj vesti, bo tako postopanje obsojal, se bo najodločneje boril proti takim ljudem, proti takim zajedavcem človeške družbe, ki samo škodujejo družbi in povzročajo upravičeno nezadovoljnost in razburjenje onih, ki radi njih stradajo in trpijo. Toda kako se boriti proti temu? Tako, da boš najprej vzgojil samega sebe, da se sam, četudi nevede

Jugoslovanski paviljon na svetovni razstavi v Parizu

in nehote ne prevržeš v to skupino ljudi, da te ne premaga sebičnost, ki je vsakemu človeku v različni meri prirojena. Pri vsakem dejanju je treba premisliti, koliko bo to koristilo tudi drugim in potem šele misli na svojo korist. Treba se je naučiti žrtvovati se, napraviti tudi kaj takega, od česar ne boš imel drugega kot delo in trud. Toda žal takih ljudi imamo tudi med Sokoli zelo malo. Ne poznam danes človeka, ki bi dal to, kar zasluži mesečno, recimo preko šest tisoč dinarjev, v dobrodelne in podporne namene, tudi če je bil poprej, dokler še ni toliko zaslužil, najhujši komunist. Kako lepo se vidijo take slabe lastnosti pri društvenem poslovanju, ko je za vsako najmanjše delo, ki ni niti imena vredno, treba prositi kar po vrsti brate in sestre, da prevzame potem kdo z veliko nejevoljo naročeno mu stvar in si še domišlja pri tem, koliko je napravil. Iz takih stvari se spoznavajo ljudje in tak človek, ki na primer noče pomagati bratom in sestram čistiti letno telovadišče, da bo pozneje z drugimi vred laže telovadil, čeravno bi lahko, ni nič boljši kot pa bogat tovarnar, ki plačuje svoje delavce tako sramotno, da še živeti ne morejo, sam pa sedi na denarju in gleda, kako bi si ga nagrabil še več; razlika je samo ta: onemu ni bilo dano, da bi se povzpел na tako mesto; drugače pa imata obadva popolnoma enake lastnosti: ob sta egoista, ki živita od dela drugih. Če hočemo torej govoriti o enakosti, se moramo v prvi vrsti otresti sebičnosti, da bomo lahko storili tudi kaj iz dobrotvornega nagiba.

Morda bi kdo ugovarjal, da se načela enakosti, o katerih toliko govorimo, v praktičnem sokolskem poslovanju ne izvajajo, saj imamo recimo že v samih društvenih odborih različne funkcionarje, ki so tudi odgovorni in podrejeni, saj je treba v telovadnici delati tako, kot ukaže vaditelj, društva so odgovorna župi, nad župami je Savez itd. Toda, to ni popolnoma nič v nasprotju s sokolsko enakostjo, s tem, kar je razumeti pod besedo enakost. Po mojem ni treba nobenega dokazovanja in mora vsak pameten človek uvideti, kako je potrebno, da vlada med ljudmi red, ki se pa da vzpostaviti in obdržati le tedaj, če si izberemo nekoga, ki nas bo vodil, kateremu se bomo prostovoljno podredili in delali po njegovih ukazih, ki morajo biti usmerjeni tako, da se red ohrani, da je koristno ne samo onemu, ampak vsem, vsej skupnosti, četudi mora posameznik pri tem opraviti kako žrtev. Jasno je, da ne moremo vsi poveljevati; velik nered bi nastal, če bi hotel vzdržati red vsak po svoji glavi. V družini je glava oče, vsako društvo ima svoj odbor, kateremu poverijo člani nalogo, da ga vodi in tako priznajo nekoga nad seboj. Isto je tudi v sokolskih društvih; nekdo komandira, vodi, drugi izvršujejo povelja, ker se zavedajo, da je edino tako mogoče uspešno delo. Pri tem pa še vedno drži načelo enakosti, kajti vsakdo ima možnost, da pride do vodstva, ako je za to sposoben, ako ima za to voljo in veselje. Če pa tega nima, ga na tako mesto ne smemo pripustiti, ker ga ne bi vršil z uspehom in bi pri tem trpelo društvo. Radi tega pa, kadar se takemu človeku, ki bi iz kakršnega koli vzroka slabo vršil svojo nalogo, ne da vodilno mesto, nikakor ni prekršena enakost. O neenakosti bi se lahko govorilo, če bi postavili recimo za starostu kakega doktorja ali milijonarja, četudi nesposobnega, in sicer le zato, ker je doktor, oziroma ker sedi na milijonih. Narava sama ni dala vsem ljudem enakih sposobnosti; ustvarila je vsakovrstne ljudi: nadarjene, nenadarjene, delavne, lene, poštene, nepoštene, sebične itd., zato bi bilo smešno, če bi kdo zahteval enakost v tem smislu, da naj vodi društvo z isto pravico lenuh, slepar, samopridnež, kakor nekdo, ki je pripraven, priden, požrtvovalen in pošten. Vsakomur je dana možnost, da se povzpne na katero koli stopnjo, na katero koli mesto v upravi, odvisno je samo od njega samega, bo li to mesto dosegel ali ne. Pri tem ne sme odločati stan, položaj, denar, ampak sposobnost, volja in veselje do dela. To je enakost.

Preostane nam še tretje geslo — svoboda. Da se je ta beseda zakoreninila Tyršu tako globoko v dušo, da je bila izvor vsega njegovega delovanja, se ni čuditi, kajti Tyrš je že nekoliko okusil, kaj se pravi svoboda. Saj je živel v času, ko so si slovanski narodi pod avstro-ogrsko monarhijo priborili že

mного pravic. Živel je v času ilirskega preporeda, ko so že smeli uporabljati po šolah materinski jezik, ko so si ustanovljali čitalnice, narodna društva, ko so jim dovolili že marsikatero samoupravne svoboščine, ko je že vse kazalo, da se bodo popolnoma osvobodili avstro-ogrškega jarma in popolnoma svobodno zadihali. Toda to kar so imeli že tako rekoč v rokah, so jim še enkrat vzeli; za pomladjo narodov je sledil 1. 1848. Bachov absolutizem, ki je zatrl vse že priborjene pravice in uvedel še večji pritisk ko kedaj poprej. V ljudeh je tlela sedaj goreča zahteva po svobodi, ki je bila tem večja, ker so je bili že prej deležni. Toda dočim so zahtevali drugi le svobodo političnega delovanja, je šel Tyrš dalje. Ni bil zadovoljen samo s tem. Pred očmi mu je bila popolnoma samostojna, svobodna češka država, taka kot je danes. Zato je želel ustanoviti Sokolstvo čisto na vojaški podlagi. »Orožje v vsako pest, da se razbije Avstrija!« Renata Tyrševa je pozneje priobčila odlomek iz nekega Tyrševega spisa, iz katerega je razvidno, da je Tyrš res mislil na nezavisno državnost češkega naroda.

Svobodo pa moramo razumeti ne samo politično, ampak tudi drugače. Češki članski sokolski znak predstavlja telovadca, ki stoji pod lipo, simbolom Slovanstva, zraven pa je napisano: Na straž. Sokol straži svobodo, ki mora biti vsestranska, ne sme biti samo politična, ampak se mora nanašati na vsakega posameznika, vsak mora postati sam sebi svoboden, svoboden vsakih zunanjih vplivov, ne sme se pustiti voditi od nikogar proti svoji volji, vsako stvar mora premisliti in doumeti sam, naposled pa napraviti po svoji lastni preudarnosti, svojem razumu in svoji vesti. Sokolstvo sloni na načelu osebne svobode, nikomur ne vsiljuje svojih idej, vsakemu pripušča, da jih premisli, presodi in spozna sam, nikomur ne predpisuje vere ali podobnega, nikoli ne pravi: Tako je, ker je tako rekel ta in ta, ti pa nimaš pravice presojudati o tem. Nasprotno v Sokolstvu se želi, da uporablja vsak sam svojo lastno glavo, da si ustvari v sleherni stvari svojo sodbo, svoj nazor sam. Zato je dolžnost vsakega Sokola, da odpira oči onim, ki te osebne svobode nimajo, ki se dajo voditi in izrabljati od kakršne koli stranke, ki ji je to namen, ki lahko obstoji samo radi tega, ker imamo na žalost danes še toliko nesamostojnih in nesvobodnih ljudi. Zato pa spoštuje Sokol tudi prepričanje drugega, tudi kadar je protivno njegovemu, samo če je pošteno in je resnično prepričanje. Če misli kdo drugače kot mi, mu radi tega ne bomo očitali, da v svoji stvari ni poučen, da ni zmožen razpravljati o takih stvareh in podobno, kot očitajo mnogi nam, iz česar pa odseva samo strankarska strast in zaslepljena fanatičnost. Z isto pravico kot zahtevamo svobodo prepričanja za sebe, jo lahko zahteva vsakdo in to pravico tudi vsakomur priznavamo in mu je ne kratimo. Iskreno prepričanje, pa najsi bo kakršno koli, še ni vzrok za osebno mržnjo in sovraštvo, kakor se dogaja.

Pa še drugače je treba razumeti besedo »svoboda«. Človek mora biti namreč tudi sam sebi svoboden, svoboden napram raznim strastem, ki so v njem, to se pravi, naučiti se mora ravnati po razumu in ne se prepustiti in predati vsem mogočim razvadam, da bi ga vodile in ga poniževale v živalstvo. Torej: nacionalna svoboda, svoboda samostojnega mišljenja in prostost od vsake strasti, to so zahteve Sokolstva.

Če pridemo do zadnjega, od koder je Tyrš črpal, vidimo, da je tudi v lastni dobi našel nekaj, kar ga je samo potrdilo v njegovem prepričanju, kar mu je dokazovalo pravilnost njegovega mišljenja. Darwin je učil, da obstoji borba za obstanek, da podleže vse kar življenja ni zmožno, kar je degenerirano. Tyrš je videl, da stopa njegov narod, kakor drugi slovanski narodi pod avstro-ogrsko monarhijo, na tej poti; da bo v borbi podlegel, če se mu pravočasno ne pomore. Videl je, da ga je treba utrditi, okrepiti, osposobiti ga prvič, da v borbi ne bi popolnoma propadel, drugič da v tej borbi zmaga in se popolnoma postavi na lastne noge. Uvidel je neobhodno potrebo samostojne države, za kar pa je bilo treba narod okrepiti telesno in duševno, da si bo tudi znal to svobodo, ki mu je bila takrat prvi smoter, ohraniti, da

bo sposoben voditi se sam in si sam kovati svojo nadaljnjo usodo. Tako je prišel zopet do prvega vira, pri katerem je začel, prišel je nazaj h grški kalokagathiji — telesni in duševni lepoti ter moči. Zavedal pa se je, da ga vodi pot, če hoče to doseči, neobhodno skozi telovadnico. Prepričan o pravilnosti svojih naziranj je leta 1862. ustanovil »Praškega Sokola« kot telesno vzgojno organizacijo. Še isto leto je bil ustanovljen pri nas v Ljubljani »Južni Sokol« iz istih potreb in z istimi težnjami kot na Češkem.

Danes že imamo prvo, kar si je začrtal Tyrš, danes že imamo samostojne slovanske države. Dosegli pa smo samo prvo in s tem še nismo izpolnili programa, katerega si je začrtal Tyrš in ga namenil Sokolstvu, Čaka nas še prav tako težka in važna naloga, ki ne bo nikoli prenehala. »Naša naloga je«, kakor je rekel Tyrš, »da ohranimo svoj narod pri oni vsestranski čilosti, ki ne dopušča narodom, da bi izumrli, pri oni trajni moči, pri onem zdravju telesnem, duševnem in moralnem, ki ne dovoljuje, da bi prodrla kakšna pokvarjenost in kakšen zastoj, kakšno nazadnjaštvo, ta najhujši, naravnost pogubni zločin, ki se more narodu prizadejati!«

Vidoslav Šitun, Sarajevo:

Smrt jedne kapljice

Sa zlatnoga pijedestala ljubavi jedna mala kapljica, blistajuća kao biserno zrno, nežna i osetljiva kao proletni pupoljak ruže, otkinula se i kanula i poput besnoga vala, koji se razbija o hridi čarobnih fjordova i nestaje u beskrajnosti plavoga okeana, ona se razbila o tvrdoću jednog okrutnog i bezosečajnog srca, rasplinula se kao lutajući oblaci sive magle, pod užarenim zracima junskega sunca, koje sažiže, i vihorom vetra, koji kruži vaseljenom i večno žuri, žuri...

Nestala je mala nesrećna kapljica. Opet je noćas nestao jedan život, negde u daljini pala je zvezda sa svoda i jedan je čovek umro.

Plava Krizantema

(Sestri † Marleni Kunc in memoriam)

I

»Niko ne poznaje smrt i niko ne zna da li je
to za čoveka najveća sreća...«

Sokrat

Kad su prve magle pale na sumorne dane u jeseni i kad se Smrt prošetala kroz ojađene domove bolesnih ljudi i bivših mladosti, a tužne vrbe još više pognule svoje grane, na moju se dušu spustila svetica Bol i u svom ljubičastom plaštu zašla kroz zapušteno groblje davnih dana, koji su pomrli i nestali zajedno s prohujalim vetrovima detinstva i prve mladosti.

Krstarila je Bol tako mojom opustelom dušom i zastajala pred nadgrob-nim spomenicima pokojnih dana, osećaja, ljubavi i čuvstava, a jecaji njeni sudarali su se i sjedinjavali s dubokim krikom, što ga svaka jesen unosi u moju dušu, sa krikom koji razara i poslednje nade i poslednje želje i posled-nju čežnju, s krikom koji zvoni kao pogrebno zvono na grobljanskoj kapeli i posmrtna simfonija Betovenova na klavirskoj skali:

»Memento mori!«

Vani, u prirodi, žuto povenulo lišće padalo je bez krika i protesta u naručaj suznoj majčici Zemlji, odletale su i nestajale u daljinama vasseljskog plavetila poslednje laste i poslednji ždralovi, a vrane su kružile pod teškim olovnim oblacima i sve je bilo toliko tužno, toliko bolno i žalosno da se meni pričiniло kao da se cela ova Planeta uživala u beskonačnu bol tragike svoje i velikog ništavila svoga...

A Plava Krizantema beše tada na umiranju...

• I jesen je plakala dalje... I lišće je padalo dalje... I ljudi su umirali dalje... I magle su lutale dalje... I krikovi su se lomili dalje, dalje, dalje... daleko... daleko negde u beskonačnosti, u vasseljeni, u nirvani...

Nema više sunca: ledene kapi novembarske kiše udaraju po oknima čudnovatu simfoniju o nestajanju i umiranju i bedna periferijska dečurlija praćaka se u kalu ulice, a pogrebne pratnje, kao apokaliptične aveti s onoga sveta, provlače se sokacima i gube se tamo prema onoj pustoј ledini u kojoj ljudi sahraniše milion mladosti, milion radosti, milion krikova, milion likova; milion krstova i milion bolova sada pokazuju svoje krvavo lice ispaćenom čovečanstvu...

Da, milion krstova i milion bolova...

Nema više lišća i grane su puste i ogolele, a oblaci su tmasti i sivi kao kletve mučenika i čitava vasseljena plače, plače i plače...

Nema više cveća: ni ruža, ni lala, ni ljubičica, nema više ni moje Plave Krizanteme, nego samo pustoš i patnje vidim sada; toče se vrele suze i ledene kiše, padaju bolni uzdasi i teški vapaji, a iz bašte je jedne kriknuo pokisao ćuk i Plava je Krizantema umrla.

II

To beše jesen. I dode zima... I dode proleće... I dode leto, pa opet jesen. Još jedna jesen i još jedna jesen i ponovo opet jedna jesen, ova sadašnja jesen, jesen mračna i sumorna, jesen bolna i tragična i dosadna i melanholična ova današnja jesen. I sve je opet kao i pre: opet krikovi i vapaji, umiruće lišće i zadocnjeli ždralovi, periferiska dečurlija i mrtvačke povorke, umiranje, nestajanje, krstovi i bolovi.

Milion krstova i milion bolova...

I opet Bol krstari dušom mojom i opet ruje po starim grobovima bivše mi mladosti i opet se javlja otegnutim krikom svojim:

»Memento mori!«

I danas ja zaista plačem, bolnije no ikada pre, danas ja kidam u sebi vlastitu dušu i izgrizam vlastito srce; danas ja istinski plačem i moje su misli daleko tamo, gde anđeli harfama dočekaju napačene duše, danas sam ja duhom svojim nestao u Nirvani i ništa me se ne tiču krvave rane i bedne patnje ove žalosne Samsare; ja danas tražim nju, mrtvu i bivšu, svenulu i nestalu — o, Tebe tražim, bolna moja Plava Krizantemo, Tebe tražim i Tebe želim!

Ali nigde, nigde ja Tebe ne vidim, ni od kuda ne slutim mirisa nevidnosti Tvoje; samo mi se u srce zabadaju i muče me meditacije o Tebi i sećanja na plave laticе mladosti Tvoje, o lepa moja iluzijo...

Ah, Plava Krizantemo moja, da li je sve to san ili java, da li je san ili java bolna moja vizija o Tebi i da li je zaista java ili je — vaj! — tek neprijatni san ta crna mamorna ploča na belome krstu s pozlaćenim pismenima:

San ili java, laž ili istina, himera ili stvarnost?

O reci, reci, mila moja Plava Krizantemo, nezaboravna moja Marlen...
Himera ili stvarnost???

Ali, šta...?

Otkuda u duši mojoj tako čudni upitnici, otkuda takve setne boli, otkuda krikovi, suze i vapaji?

Plava Krizantemo, Ti umrla nisi, Ti nestala nisi — Ti nikada umreti nećeš i ne možeš.

Ti bila si Velika Ljubav, Ti bila si Velika Pravda, Velika Istina i Velika Dobrota — ne, Plava moja Krizantemo, Marlen, Marlen...

Ti nisi umrla, jer Ljubav je besmrtna, Pravda je večna, Istina je nepobediva i Dobrota je beskonačna...

Ti živeš u duhu mojem i živećeš u duhu sviju generacija od kolena moga i svi će oni svake jeseni dolaziti k ovom mestu na ponoćni randevu s Tobom i s menom, svi će oni s nama izgovarati velike reči svetice Boli:

»Memento mori!«

Da, Plava Krizantemo moja:

Danas mi dušom krstare
senke Boli i Žalosti
i vapiju u meni rane stare:
do viđenja u Večnosti...!

Do viđenja u Nirvani, lepa moja elegijo...!

Brat Đura Paunković

navršio je šezdesetu

U zadnje vreme sve se više sećamo raznih retkih jubileja i životnih i radnih, raznih godišnjica, koje u našem sokolskom životu znače važne datume, a možda i prekretnice našeg sokolskog bitisanja.

Preratna generacija, ono istinsko sokolsko pokolenje, koje je svim žarom svog mladičkog idealizma prionulo uz nacionalni i sokolski rad, koje je očeličilo svoj karakter u borbi i mucu, prelazi pod teretom godina u sokolske veterane. Prelazi u veterane samo po svojim godinama života, ali nikako po svojim osećajima, pregalaštima, elastičnosti duha, nepokolebljivosti i neustrašivosti. Evo, i naš brat Đura, savezni potstarešina, deli se od nas mladih po svojim godinama, ali po radinosti svojoj i borbenosti za pobjedu sokolskih ideala, on stoji pred nama, on je daleko ispred nas, on nas vodi mladenačkim članom.

Brat Đura Paunković, II zamenik saveznog starešine, navršio

je 21 avgusta šezdesetu godinu svog plodnog života. Mi smo ukratko opisali njegovo delovanje prigodom 25-godišnjice njegovog sokolskog rada. — Nakon svršenih srednjoškolskih nauka u domovini, nastavio je brat Paunković filozofske studije u Cirihi i Petrogradu. Tamo je bio i profesor Vojne akademije u Orelu. Kako nije hteo do primi rusko državljanstvo morao se zahvaliti na drž. službi i stupi u privatnu u Petrogradu i to u Osiguravajuće društvo Rosija. 1911 godine vraća se u Beograd i preuzima vodstvo podružnice Rosija - Fonsier za čitav Balkan. Aktivno je učestvovao u svetskom ratu, a kasnije je bio član Međunarodnog odbora Crvenog krsta u Ženevi. Nakon sloma centralnih vlasti vraća se u domovinu, gde živo deluje na sokolskom polju. Bio je starešina beogradske sokolske župe te zamenik saveznog starešine Saveza srpskog Sokolstva.

Naročito je značajan sokolski rad brata Paunkovića u ujedinjenom Sokolstvu. Na tom ujedinjenju radio je već pred rat, kada je 1914 god. u Zagrebu predložio, da se osnuje jedan savez ujedinjenog Sokolstva Južnih Slavena. Rat je prekinuo to nastojanje svih pravih rodoljuba srpskih, hrvatskih i slovenačkih. 1919 izabran je na sokolskom saboru u Novom Sadu potstarešinom ujedinjenog Sokolstva, a ovu čast i dužnost nosi još i danas. Brat Paunković učinio je Sokolstvu neocenjivih usluga, ali kao pravi Soko, uvek je to smatrao svojom sokolskom dužnošću i čašću. Iako smo mi Sokoli protivnici ličnog kulta, ipak moramo dozvoliti, da bratu Paunkoviću zahvalimo za sve ono što je učinio za Sokolstvo i naš narod.

I naš sokolski naraštaj želi bratu Paunkoviću obilje zdravlja i dug život, da ga provede čio i zdrav na svoje zadovoljstvo i dobrobit Sokolstva.

Na mnogaja! Zdravo!

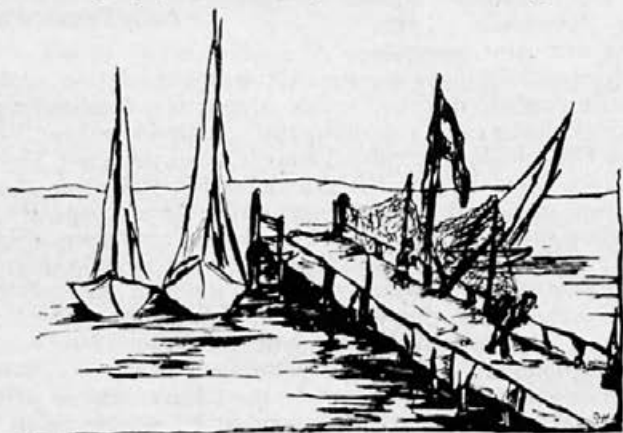
(Kljć.)

Đura Paunković

Aforizmi

Kdor se s sosedi krega, si v skledo pljuje.
Siva glava, pamet zdrava.
Dobra paša, mlečna kaša.
Usode se znebiš, ko svojo senco izgubiš.
Dolenjec brez cvička, travnik brez črička.
Zdravje iz hiše, beda v hišo.
Če prazna je staja, je še pes ne oblaja.
Morilec ubije najprej svojo dušo in šele potem človeka.
Vsak dobronik še ni dober človek.
Samo senca krivice zatemni vso pravico.
Kdor otrok miruje, mož piruje.
Kdor ne pozna ljubezni, ne pozna življenja.
Kdor rad kriči, se lastne šibkosti boji.
Srečo moraš prisiliti, da te objame.
Poglej se v zrcalo preden obsojaš svojega brata.
Komur se sreča nasmehne, mu deli z obema rokama.
Skopuh si nikoli ne privošči občutka dobrodelneža.
Kjer ni petja, tudi ni cvetja.
Tudi v najčistejši vodi so lahko bacili.
Kdor sovraži pelin, naj ne postane umetnik.
Kdor spoznava življenje, ne prezira trpljenje.
Trepetlika vedno trepeče, bojazljivec se boji lastne sreče.
Kdor se iz pohablencev norčuje, hromost svoje duše zasmehuje.
Volk ostane volk, čeprav doji ga koza.
Kjer lenoba praznuje, ji revščina druguje.
Srp sam ne požanje žita, v sami dobri volji ni petica skrita.
Lenuh gre v življenje, kot voznik, ki na vozu dremlje.

S. Svoboda, Tivat:

Sokoli na Sokolovac!

Na otvorenoj pučini izvan Boke nalazi se divna plaža, najljepša na Jadranu. Ali ona je otsječena od zaleda i prilično nepristupačna za iskorišćavanje. Nju su jedino Sokoli iskorišćavali pa se zato i njeno ime Trašte pretvorilo u Sokolovac. Sa dvije strane strše grebeni u more bez druge obale, a u sredini uvala, uvija se bijeli polukrug, oko tri sto metara duga pješčana plaža. Iznad plaže maslinjaci i vinogradi.

Slet cetinjske župe na Sokolovac. Biće takmičenja, kupanja, igranja do mile volje. Sokoli s veseljem vrše pripreme za izlet i s nestrpljenjem se očekuje dan — nedjelja.

*

Konačno evo te očekivane nedjelje. Brodovi dolaze sa Sokolima i drugim posjetiocima iz svih krajeva Boke te Cetinja. Obala puna šarenila, muzika, triput: Zdravo; brod se naginje i napokon se kreće. Brzo se dolazi na suprotnu obalu, još jednosatno pješačenje i dolazak na plažu, okićenu zastavama. Svojim redom svrstavaju se takmičari, dobivaju brojeve i takmičenja počinju burno praćena od ostalog građanstva. Trčanja, skokovi, kugla, odbojka i t. d. sve se to odvija svojim redom. Napokon i to svršava. Braća starješine drže pozdravne govore i svi dobivaju voljno. Divno je vidjeti mladost svu opaljenu od sunca kako se talasa i na moru i na kraju natjeravajući se toplom ili pak izvedeći piramide ili zatrpavajući jedan drugoga pjeskom.

Pjesma, trčanje, kupanje, slikanje, natjerivanje, prskanje — slika mladosti i života.

*

Jedan zvuk trube i svi su na okupu. Žalosnim okom gledaju na sunce, koje tone u more. Oblačenje! — U red! i odlazi se s lijepom uspomenom i nadom da opet skoro dođe na tu omiljenu sokolsku plažu.

Vidoslav Šitun, Sarajevo:

Intimne beleške

Sve ono što ljudi vide oko sebe, zovu realnošću. Ali tek ono što vide i pronađu u sebi i u drugima, ustrajnim proučavanjem, ono je prava realnost sveta i suština života.

Realnost je vrlo česta i raširena opsena, kojoj ljudi vrlo rado i nesvesno podležu. Samo retki i vidoviti ljudi vide njene prave i istinske oblike.

Sve na svetu nanosi ljudima bol: život, ljubav, novac, porodica i t. d., a što nam onda donosi sreću? Ništa, jer je ona apstraktni pojam naše mašte.

Već hiljadu godina ljudi traže istinu, ali nikad nisu bili od nje dalje nego što su danas.

Od postanka sveta ljudi su se borili protiv zla, ali konačni ishod ove borbe neće doživeti ni jedan čovek.

Zemlja je puna svetlosti, ali njeni stanovnici, ljudi, lutaju u večnoj tami neznanja, opsene i laži.

Svi govore: bilo je i biće bolje, ali još niko nije rekao, kada će i kako da nastupi poboljšanje.

Kada bi ljudi radili za dobro s onom voljom i svešću s kojom lažu, onda bi zla sigurno nestalo.

Dobro i zlo su u svetu dva najveća i najpotrebnija paradoksa, jer su čvrsto vezani i jedno bez drugog ne bi mogli opstojati.

Ni pred kime nismo tako jednaki kao pred smrću: ona jedino kosi sve bez obzira i privilegija.

Ljudi boluju od neizlečive bolesti: večno traže istinu, koja leži u njima, sami sebi lažu i teše se da ona ne postoji.

Sve je izračunato dokle šta može doseći, samo laž ne, jer ona doseže najdalje.

Gašper prvič v Ljubljani

(Vesela lutkovna igra v petih dejanjih.)

(Dalje)

3. dejanje.

V banki. Oder je tako pregrajen z leseno ali mrežasto steno, da je na eni strani za uradnike pa pisalna miza itd. Nad pisalno mizo je v pregraji govornilno okno, prostor za stranko, na drugi pa za uradnika. V prostoru za stranke klop itd. V prostoru na mizi pa kopica papirja, tinta itd.

Uradnik (sedi za pisalno mizo, dremlje in smrči).

Gašper (zunaj trka; trka znova; trka, trka): Salabolt, kaj pa je spet to? (Trka.) Zakaj mi pa danes ne odpro? Ali je spet nedelja? Danes je vendar že ponedeljek! Ali naj spet naredim tak trušč? (Razbija.)

Stražnik (za odrom): Slišite vi, zakaj pa delate spet tak ropot?

Gašper: O, gospod carinik! Dobro jutro! Veseli me, da se spet vidimo! Včeraj ste mi rekli, naj grem danes v banko. A danes mi spet nihče ne odpre!

Stražnik: Zakaj bi vam odpirali? Kar sami si odprite, saj ni zaklenjeno!

Gašper: A tako! Poglejte no, saj res! Hvala lepa, gospod carinik! Na svidenje! (Stopi v sobo in se klanja na vse strani.) Kaj pa je spet to? Jaz se tu klanjam, da me že hrbet boli, pa ni nikjer živega človeka, ki bi mi odzdravil!

Uradnik (krepko smrči).

Gašper: Glej ga, šmenta, v tistemle kurniku je neki človek! Menda so ga zato vtaknili za mrežo, da jim ne uide, hihih! O salabolt, kaj pa je zapisano na tem kurniku? (Bere.) Le-nar-na... aha, ta človek je najbrže lenoba! Ne to je denar... denarna iz... iztlačila! A! Denarna izplačila! Seveda! Cisto prav sem prišel, tu dobim svoj denar! Hej, slišite, vi lenoba! Hej, vi dihur! (Se stegne skozi okence in udari uradnika po glavi.)

Uradnik (poskoči): Av! — Kaj pa je? Kaj pa hočete, vi surovina!

Gašper: Kdo je surovina, vi lenoba?

Uradnik: Udarili ste me!

Gašper: Hihih, saj ni res; samo pobožal sem vas, da bi se vzbudili; vam pa se je sanjalo, da sem vas udaril, hihih!

Uradnik: Pa bo menda res tako! Kaj torej hočete? (Zazeha.)

Gašper: Nič nočem, samo po denar sem prišel!

Uradnik: Denar se dobi samo ob uradnih urah! (Zopet dremlje.)

Gašper: Ta je pa dobra! — Kakšne ure so pa spet to? Ali bom moral še en dan čakati? Se stegne zopet skozi okence in udari uradnika po glavi.)

Uradnik: Av! — Kaj me spet budite? Saj še niso uradne ure!

Gašper: Dovolite, gospod zakurnik, kdaj pa bodo uradne ure?

Uradnik: Ob osmih! Zdaj pa še ni osem! (Zazeha.) Počakajte malo, potem se pa oglasite! (Zadremlje.)

Gašper: A tako! V mestu se torej začne delo točno ob osmih! Hihih, kaj bi rekla moja kravica doma v hlevu, če bi morala čakati do osmih, da ji prinesem krme! Hihih! No prav, pa počakam! Saj prostora je tu dovolj! Tule sedem! (Sede na mehko blazino klop.) O, to je pa mehko! (Poskakuje na mehki blazini.) Hihih! Imenitno! Če bi bil to prej vedel, bi prišel sem spat, ne pa pod tiste kolanje, ki jih imajo zasajene sredi mesta! Tam sem moral spati kar na travi! Ljubljančani so res narobe ljudje — povsod imajo zasajene samo kolanje, nikjer nobene hruške ali jabolane. Hihih, to so neumni. A trava, kolikor je sploh je, je ograjena z železnim plotom. O, moji kravici bi se v mestu slabo godilo! Naj bo kar vesela, da je na kmetih doma! (Poskakuje na klop, ki se končno polomi in sesede.) Ojej. Kaj pa bo zdaj? (Se ozira.) Pst! Nihče ni nič opazil! Še dobro, da ta klada tam tako polhovsko spi! (Ura bije osem.) Aha, zdaj je vendar osem! (Se stegne skozi okence in udari uradnika po glavi.)

Uradnik: Av! — Te presnete sanje!

Gašper: Osem je ura, gospod zaspane!

- Uradnik:** Kaj potem, če je osem? (Zazeha.) Ali vam je treba priti kar takoj, ko se začno uradne ure? Saj se nikamor ne mudi. (Zadremlje.)
- Gašper:** Salabolt, ta je pa dobra! Zdi se mi, da Ljubljanci nabirajo svojo učenost v spanju! Hihih!
- Šef** (pride; zelo ostro): Tako torej! Kaj pa to pomeni?
- Uradnik** (poskoči): Dobro jutro želim, gospod (zazeha) ravnatelj!
- Šef:** Kako si drznete v uradnih urah spati! Kakšno delo je to?
- Uradnik:** Oh, vidite gospod (zazeha) ravnatelj, saj veste, to je tako, prosim, toliko dela je, kajne, človek ima toliko (zazeha) dela, kajne, se utruji, kajne, kajne, kajne in če se (zazeha) utruji, kajne...
- Šef:** »Kajne, kajne!« Kar molčite! Nič izgovora! Spite zvečer, če ste utrujeni, ne pa zjutraj! Če vas zalotim še enkrat, vas zapodim, vi lenoba!
- Uradnik:** O prosim, gospod (zazeha) ravnatelj!...
- Šef:** Kar tiho! Ste razumeli? Ali pa ste takoj ob službo!
- Uradnik:** O seveda gospod ravnatelj, seveda imate popolnoma prav, gospod ravnatelj, čisto prav (zazeha), gospod ravnatelj!...
- Šef** (naglo odide).
- Gašper** (se smeje).
- Uradnik** (spet zadremlje).
- Gašper:** Oho, le čakaj, ti klada zaspana! (Se skloni skozi okno in udari uradnika po glavi.)
- Uradnik:** Av! — Želite? (Zazeha.)
- Gašper:** Denar sem!
- Uradnik:** Kaj? Ojej! Nasilje! Nikar ne streljajte, prosim vas!
- Gašper:** Saj nikdo ne strelja! Hihih! Norec!
- Uradnik:** Ne uganjajte burk! (Zazeha.) Kaj pa hočete?
- Gašper:** Nič nočem, samo po denar sem prišel!
- Uradnik:** Po kakšen denar? (Zazeha.)
- Gašper:** Papirnat ali srebrn, kakršnega pač imate.
- Uradnik:** Ne čenčajte! Čigav denar bi radi?
- Gašper:** Svoj denar. Pet sto tisoč dinarjev.
- Uradnik:** Kako se pišete? (Zazeha.)
- Gašper:** Gašperček Larifari, doma iz Urbanove vasi pri Bledu.
- Uradnik:** Počakajte malo! (Zehaje odide.)
- Gašper:** Že zopet naj čakam! Če bi doma samo čakal, bi mi na polju zrasle koprive namesto krompirja, kravica v hlevu bi pa poginila od gladu! Hihih!
- Uradnik** (se počasi vrne): Nič!
- Gašper:** Kakšen nič?
- Uradnik:** Na vaše ime ni pri nas nič denarja! (Zeha.)
- Gašper** (čisto obupan): Kaj? Kako? Da ne dobim nič denarja? (Srdito.) Vi lenoba! Jaz zahtevam denar! Pet sto tisoč dinarjev! Vi lenoba! Kar z marelo vas bom! Zadel sem glavni dobiček in zahtevam svoj denar!
- Uradnik:** Kaj? (Zeha.)
- Gašper:** Nič »kaj«! Zadel sem glavni dobiček! Tale vaša banka mi je poslala srečko, dve sto dinarjev sem dal zanjo. A zdaj hočem svoj denar! Sem ž njim!
- Uradnik:** A? Vi — pa glavni dobiček?
- Gašper:** I seveda, nikar ne sprašujte tako neumno, kakor da ste prespali tri sto let! Glavni dobiček, razumete?
- Uradnik:** A tako — potem pa morate v (zchaje) Beograd.
- Gašper** (čisto iz sebe): Kaj? V B e o g r a d ? ! Ali sem prišel zato v Ljubljano, da pojdem v Beograd? Jaz hočem svoj denar! Takoj mi ga dajte! Prav nikamor ne grem! Svoj denar zahtevam! Razumete? Vi klada zatelebana! Vi lenoba nemarna!
- Uradnik:** Molčite, kdo vas bo poslušal? Vpijete lahko doma, če hočete, ne pa tu pri nas! Rekel sem vam že — (zchaje) po glavni dobiček pojdite v Beograd! Pri nas ne dobite nič!
- Gašper:** Jezik za zobe, vi lenoba zaspana, vi dihur smrdljivi! O, saj vem, iz same lenobe mi nočete izplačati denarja! Čakajte, pokličem vašega komandirja, mi bo pa on izplačal, če ste vi zato preleni! Ste razumeli?
- Uradnik:** Nikogar ne boste klicali! Tu imam jaz besedo in nihče drugi ne! V moje posle se ne bo nihče vmešaval! Kar jaz rečem, to velja! Tukaj sem jaz gospod! (Zeha.)
- Šef** (pride): Kaj pa je? Zakaj tako vpijete?

- Uradnik:** Ponižen sluga, gospod ravnatelj. Ta človek tukaj tako razgraja, da ni mogoče (zehaje) spati — (se popravi) delati, delati!
- Gašper:** Prav nič ne razgrajam, gospod komandir! Prišel sem po svoj denar, po glavni dobiček. Pa mi je tale vaš ponižni sluga dejal, da moram v Beograd!
- Šef:** Zakaj bi moral v Beograd? Saj lahko mi telefoniramo tja, da nam pošljejo denar. Glavni dobiček vendar ni kar tako!
- Gašper:** Da, da, gospod komandir, imate popolnoma prav! Vidite, tudi jaz pravim tako! Kar zuhljajte tegale vašega lenuharja, če ne mu bom pa jaz navil ušesa!
- Šef:** Ze prav! Cujte, kakšno številko ima vaša srečka?
- Gašper:** Številko tisoč tri sto dva in trideset.
- Šef:** Dobro, bomo takoj pogledali. (Odide.)
- Gašper:** Hihih! Ali ste videli? Vi lenoba meglena! Vi »ponižni sluga«, ki hočete imeti še vedno glavno besedo! Hihih! Prej ste se šopirili kakor napihnjen puran, zdaj ste pa čisto navaden »ponižen sluga«. Hihih! Ali mislite, da se govori z menoj kar tako, kakor s kakšnim pritepenecem, ki slučajno prikoraca po cesti? Ha, jaz sem Gašperček in sem zadel glavni dobiček! Zdaj sem bogataš! Razumete?
- Šef (pride):** Obžalujem — tu mora biti neka pomota! Srečka številka tisoč tri sto dva in trideset ni zadela glavnega dobitka.
- Gašper (nad vse obupan):** Kako? Moja srečka ni zadela glavnega dobitka? Gospod komandir — (gre mu na jok) kako je to mogoče? Saj sem vendar dobil pismo, da je moja srečka zadela glavni dobiček in da naj pridem v Ljubljano po denar!
- Šef:** Obžalujem, to je sigurno pomota. Vaša srečka ni zadela glavnega dobitka! Pogledal sem, če ste zadeli morda kak manjši dobiček, pa tudi nič. Vzemite to na znanje in ne nadlegujte nas več! (Odide.)
- Gašper (se sesede ves uničen na tla):** Ojej! — (Prasne v jok.) Pred kratkim sem bil še bogataš, zdaj sem pa spet revež, — ojej, ojej. Zdaj sem tako uboga para brez vsake pare, da mi ni para! Oh, sosedeje so me prosili za marele, pipe, klobuke, nože in ne vem za kaj še vse, pa sem še krčmarjev denar zajedel in zapil. Rekel sem si, da jim kupim, česar so me prosili... Ojej, ojej, kaj bo pa zdaj?
- Uradnik (se smeje).**
- Gašper (srdito skozi solze):** Tih bodite vi tam v svojem kurniku! Vam je lahko! A meni? Ojej — kdo me reši sedaj iz te kaše? O ta nesrečna številka tisoč tri sto dva in trideset! (Zalosten molči. Nenadno poskoči.) Kaj? Kakšna številka 1332? (Veselo.) Ne, ne, ne! Seveda ne: to je pomota! Jaz sem se zmotil! Srečka številka 1323, ne pa 1332! (Veselo.) — Halo, čujte! (Se skloni skozi okno nad spečega uradnika in ga udari po glavi.)
- Uradnik:** Av! — Te proklete sanje! Kaj pa je že spet? (Zeha.)
- Gašper (ves srečen):** Cujte, zmotil sem se! Moja srečka ima številko 1323!
- Uradnik:** Pustite me pri miru, ko imam toliko delo! (Zeha.)
- Gašper:** O ti lenoba gnila ti! Pokličite gospoda komandirja!
- Uradnik:** Nič ga ne bom klical. Glejte, da izginete! (Zeha.)
- Gašper (se mu smeji v obraz).**
- Uradnik (se skloni skozi okence):** Poberite se! (Zazeha.)
- Gašper (z gromkim glasom):** Tih! (Skoči v uradnika in ga sune nazaj.) Moja srečka številka 1323 je zadela glavni dobiček! Zahtevam svoj denar!
- Šef (prihiti):** Kaj pa je spet? Ali ste še vedno tu? Kaj pa še hočete?
- Gašper (zmagoslavno):** Gospod komandir! Moja srečka ima številko 1323, ne pa 1332! Zmotil sem se!
- Šef:** Koliko? 1332?
- Gašper:** Ne, ne, ne — 1323! Rekel sem temule vašemu »ponižnemu slugi«, naj vas pokliče, pa ni hotel!
- Šef:** Zakaj me niste poklicali?
- Uradnik:** Oprostite, mislil sem, seveda bi moral — ampak (zehaje) delo, sitnosti...
- Šef:** Molčite! Počakajte malo! Takoj pogledam, če imate pri tej številki več sreče. (Odide.)
- Gašper:** Hihih — vidite, sedaj se pa spet jaz smejim! To vas ima pod palcem, tale vaš komandir! Hihih — kadar ga ni, se šopirite kakor zelena žaba, kadar pa pride, ste pa ponižni kakor bacek. Hihih!
- Šef (prihiti):** Čestitam Vam — ta srečka je res zadela glavni dobiček. Denar lahko takoj dobite. Če imate s seboj pismo, ki vas je pozvalo v Ljubljano, je stvar rešena.

Gašper: Seveda ga imam!

Šef: Dobro, pridite z menoj, takoj vam izplačam!

Gašper: Juhuhuhu! (Odideta.)

Uradnik (nekaj zamrmra, nato na dolgo in široko zeha. Končno zaspi in na vse načine vleče dreto).

Gašper (se naglo vrne, vriska in poskakuje): Ze imam denar! Denar imam! Bogataš sem! O, poglej no — ta klada že spet spi. Lenoba, delaj, ali pa te polijem s tinto! (Skoči na okence in udriha po njem.)

Uradnik (dremaje, v sanjah; leno): Mir! Pustite me! Ne motite me pri (zehaje) delu!...

Gašper: No, čakaj, ti že pokažem! (se skloni skozi okno ter zakriči uradniku čisto na uho) Komandir gre!

Uradnik (poskoči da se zvrne s stola. Na tleh) ponižni sluga, gospod ravnatelj! (Zeha.)

Gašper: Hihih! Je že odšel!

Uradnik (vstane): Tepec! Izginite!

Gašper: Hihih!

Uradnik: Ven!

Gašper: Hihih! Saj že grem! Samo da sem dobil svoj denar! Hihih! A le počakajte, vam že preskrbim dela! Na svidenje! (Odide.)

(Nastane prepih.)

Uradnik (divje): Hej — vi — zaprite vrata! Vlečte! Zaprite vrata! (Zeha.)

Gašper (za odrom): Kar sami si jih zaprite, lenoba! Z bogom! (Močan prepih. Veter raznese vse listine s pisalne mize po sobi.)

Uradnik: Moji papirji! Moji papirji! Kdo bi to pobiral! Saj me bo konec!

Gašper (za odrom): Hihih!

Zastor pade!

Plakat za ameriški sokolski slet, koji se je vršio u mesecu Junu o. g. u Čikagu

NAŠI PESNICI

Ivanko Bendiš, Zagreb:

Na rodendan Kralja Petra Drugoga

U sredini na nešto uzvišenom postolju stoji slika Nj. V. Kralja Petra II okićena zelenilom i jugoslovenskim zastavama. Spređa na postolju napis »Čuvaćemo Jugoslaviju«. S desne i leve strane postolja stoje tri devojčice i tri dečaka u sokolskom kroju ili u narodnoj nošnji. Devojčice u levom naramku drže dosta cveća, a dečaci zelene grančice. Svi gledaju u sliku.

Svi:

Zdravo Kralju! Zdravo Kralju!
Sretan nam evo svanuo dan,
Verni Ti Sokoli pozdrave šalju
Na petnaesti Tvoj rodendan.

1 dečak:

Od severa, gde Drava hitra teče,
Do juga, gde mutni Vardar sve razara,
Od istoka, gde planine oko Timoka ječe,
Do zapada, gde plavi Jadran granicu stvara;
Odasvud danas Tebi sokolska misao leti,
Odasvud danas vesela pesma se ori,
Svuda se danas polaže zavet sveti,
Svuda se danas samo o Tebi zbori.

1 devojčica:

I mi smo se okupili oko Tvoga lika
Mladi naš Kralju — zvezdo jutarnjice,
Sunce naše jarko, naša lepa nado,
Cele zemlje naše svetla uzdanice.

2 dečak:

Junačko si mleko usisao,
Vile su Ti na rođenju bile,
One su Te malena zibale,
Junačkim Te duhom napojile.

2 devojčica:

Ti nosiš ime slavnoga Ti deda,
Koj bio nam je vera silna, jaka,
I zato Jugoslavija u Tebi gleda
Mladoga borca — od mača junaka.

3 dečak:

Gleda u Tebi lik velikog Oca Tvoga,
Koj' dade snagu uma, srca, da nas ujedini,
I poveza ljubavlju i slogom,
Doveđe zemlju našu slavi, veličini.
Kad ropski lancu stezahu nam grudi,
Tudinska najezda kad disat nije dala,
Kad dugo besmo ko otsečena grana,
Njegovim poletom zora slobode zarudi,
I svanu nam sunce boljih dana.

3 devojčica:

U velikom bolu mile majke Tvoje,
Ti joj beše uteha i nada,
Zato Tebe verni narod voli,
I u srcu svome, Tebe nosi sada.
Zdravo Kralju! Nosimo Ti cveće,
Štono raste pokraj sinjeg mora,
Što smo brale usred naših polja,
Dolina, bregova i sa naših gora.

(Svi redom prinose cveće i grančice, kite Kraljev lik, a uz to govore):

Devojčice:

Kako ovo cveće miriše,
Tako za Te naša duša diše.

Dečaci:

A grančice slažu se sa cvećem,
Ko mirisne ruže sa prolećem.

1 dečak:

Na današnji dan čuj Sokola zavet sveti:
Jugoslaviju čuvaćemo celu,
Nek to čuju dušmani nam kleti.
Slobodu njenu i njeno jedinstvo,
Za nju ćemo svi do jednog mreti.

1 devojčica:

Jugoslavija nam biće iznad svega,
Za Karadorđevića presto svoj život ćemo dati,
U zlu i dobru smo s Tobom, Kraljeviću mladi,
Uza Te svi smo kad nas budeš zvati.

2 dečak:

Mi jačaćemo krila za podvige nove,
U svako doba i noći i dana
Bićemo spremni da ginemo za Te,
Jer mi smo potomci vuka i arslana.

2 devojčica:

Mi jesmo deca Miloša i Marka,
Junaka naše epopeje slavne,
Mi jesmo deca naših velikana
I vitezova prošlosti nedavne,
Delima kojih ceo svet se divi,
S gusala o njima divne pesme zuju,
A narod se veseli što u slobodi živi
I štono deca slavne pretke štuju.

3 dečak:

Mi ćemo se uvek držat bratstva,
Držat sloge i prestolja Tvoga,
I zastave narodnog jedinstva,
Jest, tako nam Boga velikoga!

Svi:

Jest, tako nam Boga velikoga!

3 devojčica:

Teški nas je udes zadesio,
Al prestaće crne sudbe jadi,
Zasjaće nam zvezda obasjana

S Tobom dični Kraljeviću mladi,
Raspršice se među nama tama,
I svanuće zora, boljih, lepših dana.
Sada kad smo svi ko jedna duša,
Ko što jesmo jedne krvi braća,
U Tebi smo našli metu svoje sreće,
A nesloge razdor ne sme da se vraća.

1 dečak:

Primi naše sveto obećanje,
Čuvaćemo dedovinu staru,
Vera čvrsta, mišice su jake,
Ko svetinja na božjem oltaru.
Čuvaćemo ovu tekovinu,
Koja no je krvlju omaštena,
Branićemo našu otadžbinu,
Koja no je slogom učvršćena.

2 dečak:

O deco lepe otadžbine naše,
Kleknimo — položimo zavet sa verom u Boga,
Da ćemo biti verni i u svakoj zgodi
Dati krv i život za milog Kralja svoga.

Svi kleknu i govore:

O nado naša, Kralju Petre Drugi,
Kunemo se Tebi, da ćemo snagom tela i srca,
Ispunit poslednji zavet Viteškog Oca Tvoga,
Koji nam je u amanet u smrtnom času dao:
Čuvati Jedinstvo — Slobodu — Otadžbine naše,
Za koju je žrtvom ko Hrist mučenik pao.
Da, čuvaćemo Jugoslaviju, našu zemlju milu,
Satrćemo svaku dušmana nam silu,
Jer ne damo nikom da nam ruši ovo
Krvlju otkupljeno gnezdo sokolovo.
Čuvaćemo — čuvaćemo — tako srca biju,
Ovu zemlju svetu, našu Jugoslaviju.
Čuvaćemo, branićemo,
Tako nam pomogao Bog!
Do zadnjeg časa žića svog!

(Sva deca ustaju.)

3 dečak:

Jer verujemo u Boga Pravde i Istine,
U prošlost našu, u potoke krvi prolivene,
S Tobom ćemo doživeti sretnije dane,
S Tobom će nam lepša budućnost da svane.
Pa sad nek zaori pesma silna i jaka,
Ko orkan kad zatutnji sa snežne planine,
Svetla ko munja kad se lomi s oblaka,
Slobodna, smela, nek nam se iz grudi vinci:
Bog da Te poživi, Jugoslavije prvi nam Sine!

Svi:

Živeo Kralj Petar Drugi!
Živeo! Živeo! Živeo!
Zdravo! Zdravo! Zdravo!

(Sva deca zatim pevaju državnu himnu).

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Narodnim guslama

U danima teškog robovanja,
U danima suza i krikova,
Vi nam, gusle, uliste nadanja
U pobjedu junačkih likova.

Pjesmom vi nam, gusle, dočaraste
Divne snove o slobodi sjajnoj;
Snagu tankim gudalom stvaraste,
Dajući polet vjeri beskrajnoj.

I padoše lanci strašnih zala,
Svanu zora naših ideala;
Pjesma nas je, gusle, održala
I za to vam neizmijerna hvala.

Petar Matešić, vojnik, Užice:

Nj. Vel. Petru Drugom

Tebi Kralju, Tebi Orle beli,
Na vernost smo večnu se zakleli,
Kao svome Vodi Vrhovnomu,
Preko Tebe i našem Domu.

Za vojnika Ti si sve na svetu,
I na kopnu, u nebesnom letu,
I u moru, u rovu dubokom,
Mislim na Te, Ti si mi pred okom.

Zastavu nam Tvoje ime resi,
Ono kaže, da vek s nama jesi,
A grb: da je tu i Otadžbina,
Sveta majka svakog pravog sina.

Poput sunca sve to na njoj blista,
Ona nam je i slavna i čista,
Kad je gledam reči na njoj kao
sunce sinu:
S verom u Boga, za kralja i otadžbinu!

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Chansons

»Ljubim istinu jer je kei božanska...«
Eshil

O istini mišljah u životu često
da je vredno živet za ideal taj;
ali i to već je tek bljutavo testo
i Istini sada došao je kraj...

Da istine nije, ne bi laži bilo,
da koze ne brste, brstili bi ljudi;
ja se predat želim u Samoće krilo,
jer jedina Ona još pravedno sudi.

No i to je laž — Istine već nema,
jer ni smrti nema u zagrobnom svetu;
»vanitas vanitatum!« — ničega nema,
beskonačna bol zlostavlja Planetu...

РОЂЕНДАН Њ. ВЕЛ. КРАЉА ПЕТРА II

Старешино Здраво!
Браћа — сестре клићу
Младом Краљу Петру
Карађорђевићу. —

Снагом јачај снажи
наш сокоде прави.
Петнајсти се данас
рођендан Твој слави.

И године сваке
славит ћемо Њега.
Отаџбину увек
чуваћу изнад свега.

Ано кад устреба
да се сабља наше
не жалимо дати
ни животе наше.

По богомољама
молитва се бдије,
да нам живи дуго
Краљ Југославије.

Др. Вој. В. Рашић, Београд:

ПРЕ ВРЕМЕНА!

Још се види гнездо, ено:
Ту под стрејом куће моје,
Ту је било заштићено
И чувало тиће своје!

Ту би тако голужави
Цвркултали и вирилиц,
Перјали се и у слави
Сокодили, — срећни били!

Ал једнога тужног часа:
Случајно је једно пало!
И не би му више спаса:
Ту је мртво и остало!

Узалуд су отац, мати
Тужним гласом заванили!
Тешко беше послушати
Кад су мали зашпиштали!

Тужно све је, — каква мена!
Е тако нам увек бива:
Кад нам оде пре времена
Наша нада, — жеља жива!

А. Francevič, Ljubljana:

Jelen in anakonda

Kdaj nate padlo je drevo, oj reka?
Vihar pač davno že je storil most
bivalcem teh prašum in divjih host...
Kar žejo čuti, semkaj se zateka.

Nato si v žrelo tlači gorki trup:
za čudo se ji širi v vratu koža.
Ti lakot, morda bi požrla mroža?
Saj ne, ta jelen ti bo smrtni trup.

In anakonda spazi položaj:
kot črno preko mosta leže,
tako v pokoju svoje spretne preže
ujame često masten zalogaj.

Rogá, rogá, prekleta ta rogoval!
Obtičal plen je v goltu ko zatič,
naprej ne gre, nazaj ne zdrkne nič...
Mrtvaško pesem že skovika sova.

Nekdaj pa jelen tja rogat prihrope.
Tu kača naglo zgrabi ga ko blisk
in mišic njenih satanski pritisk
polomi brž mu prednje, zadnje stope.

»Hm, kače znate zvijati se v svitek,
dovolj pa zvite niste mi vsekdar«,
momljaj je kmalu srečen jaguar,
s slastjo cefraje veliki dobitek.

Đuro Ž. Čolić, Srpske Moravice:

Bratu dr. Voj. V. Rašiću

(Prigodom 50-godišnjice njegovog nacionalnog, književnog i sokolskog rada.)

Gle, sokolsko divno kolo
Kako svima u njem godi,
A to mlado snažno kolo
Jedan sedi Soko vodi.

Skoči, sestro! — hitro, brate!
Da budućnost bolja dođe
Poskočimo starom stazom
Našeg sedog kolovode.

Radujmo se, vesel'mo se
Što u kolu starih ima,
Mi se danas ponosimo
Sa predratnim Sokolima.

Ti si, Vojo, stari borac
Iz predratnih jošte dana,
Ti si jedan iz falange,
Naših slavnih velikana.

Zdravo da si zato, brate,
To Ti od nas svaki kliče
Nek Te naše želje prate
Naš Sokole i pesniče.

Tiha sreća i spokojstvo
Krase Tvoju dušu marnu,
Pun blaženstva doček'o si
Pedesetu jubilarnu.

Stan za časak samo malo
Ispričaj nam sve do kraja
Je l' u Tvome žiću bilo
Kakvih gorkih uzdisaja?

Pevaj pesmu naraštaju
Trebaju Te srca mlada
Ta pesmom se moral diže
I jača se naša nada.

Brat Dr. VOJISLAV V. RAŠIĆ
slikan na V. Vsesokolskem zletu v Pragi,
na Vidov dan 1. 1907.

Pa sigurno da je bilo
Sokolovat nije lako
Još u ono teško doba
Beše zlo i naopako.

Čuj što kliče Tebi Soko —
Ti usliši želju moju:
Iz sokolskog svoga srca
Zapevaj nam još po koju!

Rica, Ljubljana:

Delavci

Na ulici polagajo nov kabel,
med delavci fantiček vdan ko Abel —
lopato truden dviga, se znoji,
v očeh mu sij mladosti tli.

Ko krampe v tla zarivajo,
globine tal odkrivajo,
sestradani in žalostni možje
ko živi mrtveci po jarkih žde.

Že fant zbeži, se z vrčem vode vrača:
za hip samo jih okreпча pijača.
Spet hrbti v tla se sklonejo,
trpini v jarku tonejo.

Ostanek vode mladec je po tleh izlil,
ko da nevidnemu bi brstju rad zalil —
a ulica je mrtva in molči,
še fantu v jarku se mladost suši!

Ст. М. Мутибарић, Деспот Св. Иван:

ПЕСМА СОКОЛИЋА

Соколићи ми смо мали
и зато смо врло сретни!
То нас име свуда хвали
чини да смо за све сретни!

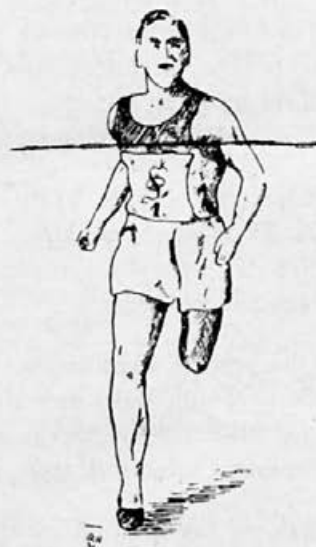
Узвишено Соко име
свуда каже да смо смерни.
Том имену треба сви ми
да будемо вазда верни!

Јер само ће снаге наше
и соколско име моћи
све душмане да заплаше —
на пут стати свакој злоћи!

Само прави Соко може
истрајан и снажан бити;
само Соко, добри Боже,
домаћи ће послужити...

Зато напред у Соколе
чујете ли, друзи мали...
Напред! (Немој да нас моле!)
да би своје снаге дали.

За свог Краља и род мили!
Напред само Соколићи,
нараштају здрави, чили,
напред ваља — треба ићи...

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Želja

U mladosti imah želju,
Moćnu, silnu i beskrajnu;
Da se vinem iznad sv'jeta,
U visinu duha sjajnu.

Pa da pjevam o ljepotam
Prirodnog bajnog sv'jeta,
O biserju šumnih r'jeka
I mirisu skromnog cv'jeta.

I da snivam o životu,
O čežnjama i radosti,
To je bila žarka želja
Moje poletne mladosti.

A. Francevič, Ljubljana:

Pes in orel

Gozdar odide zdoma
v goščavo z dvema psoma.
Medtem ko se tako sprehaja,
za mislijo mu misel vstaja.

No, kužek sanja rad o mastni jedi.
I naša dva spustita se po sledi.
A kdo bi slutil tega spaka:
sovražnik gleda ju iz zraka.
Mogočen orel preko njiju kroži
in mahoma
na zemljo se ujeda sproži.
Tedaj gozdar zasliši strahoma,
kako mu psica
neznano revska
in plašno bevska,
ko kremplje ji zasaja ptica.
Hiti kar more na nevarno mesto.
A mrtvo najde že živalco zvesto.
Na orla zdaj pomeri presrdito,
po sreči vendar še v trenutku
premaga v bridkem se občutku:
»Ne smem, krilata zver je pod

zaščito «

Za škodo toži, vsak se mu izmika.
Prečudni svet, tu človek bi ponorel,
saj manj imaš na njem pravic kot orel.

Robert:

Tko to? ...

Tko to prosu šarno cveće
U mirisno pramaleće,
Da iskiti naše luge
I stazice tanke duge?

Tko oblači to šumice
U zelene haljinice,
Da su gorde ponosite
Ko devojke isprositate?

Tko to šarni ćilim nama
Stere dugim poljanama
Tko u doli, tko u gori,
Tko to, tko to pesmu stvori?

Tko to divne noći daje
Mesečinom da se sjaje
I još gore što se trista
Nad zemljicom zvezda blista?

Tko to nama, tko to deli
Celu večnost, život celi:
Zelenilo, sunce, cveće,
O, da l' je to pramaleće?...

ЗРНЦА

1) О јаду

Лутао сам пољем и сеоцем малим
Затим горостасним улицама града,
и, свуда баш надох — на жалост се хвалим —
право изобилје сваковрсна јела...

У пољу и селу — сред мира и буре —
цветали су јади као плод простоте;
а у граду опет као плод »културе«
гледао сам јаде где се бројно коте...

2) О грешци

Није грешка погрешити
— јер, забога, нисмо свети —
већ је грешка, тешка грешка,
ту погрешку не видети!

3) Кад нас боли

У миру кад мисли слободно кретаре
добијају наши болови обличја,
јер душа нам мери примљене ударе
испитујућ лако снимљена паличја...

4) О доброту и поштењу

Није добар ко говори
о доброту и поштењу,
већ је добар ко је такав
у простоти, не мишљењу!

5) О бескрајном

Свако знање има краја
ко границу биће смерно,
само глупост и незнање
бескрајно је и безмерно!

6) Где је срећа

Ти си мирна, скромна као бледа фреска
на зидини каквог старог манастира!
ти не волиш буку — друштво где се плеска —
јер поштујеш, тражиш величину мира...

Ти мениш да је срећа у тишини, миру,
и тврдиш да зло је у људскоме стењу,
но вараш се, драга, јер у немнишљењу
налази се срећа, а никад у миру...

7) Ко је срећан

Питан беше старац један
— ликом Христу истоветан —
да људима право каже,
ко мож бити данас срећан!?

Старац мало размислио
па кроз осмех један сетан
проговори али мудро:
Ко је спретан тај је срећан!

RADOVI NAŠEG NARAŠTAJA

Jeklèn, naraščajnik, Celje:

Naraščaju!¹

Bratje naraščajniki! Svoj list imamo, kako lep je naslov »Sokolič, list za sokolski naraščaj«. Pa poglejmo noter. Le po par strani je res lastnega naraščajskega dela. In vendar smo dolžni delati in polagati svoje misli napisane v ta naš list. Saj je v nas dosti sile in moči ne samo telesne, ampak tudi duševne, saj smo vendar stari 14—18 let in kot taki lahko napišemo že tudi kaj resnega. Pišimo, bratje, da bodo rekli bratje člani: »To bodo naši vredni nasledniki.« Delajmo že kot naraščajniki, da bomo prišli vsestransko izvežbani k članom. Začnimo delati že mladi, kajti narod potrebuje vedno svežih moči.

Tudi deca ima svoj list, »Našo radost«, ki prinaša pravljice, pa tudi že otroško resne pomenke o Sokolstvu. Deca je še premlada, da bi sama pisala kaj resnega, ker je pač njen razum še premalo razvit. Toda, če se mi naraščajniki tako malo oglašamo, je pa res sramota. Ne verjamem, da bi bilo v nas deset in deset tisočih Sokoličev tako malo duševne zmožnosti.

Udružujmo se za uspešnejše delovanje v mladinske odseke. Le v mnogih društvih so ustanovljeni mladinski vaditeljski zbori kot pripomoček društvenih vaditeljskih zborov. Bratje, kjer se pridno sučete, poročajte o svojem delovanju, da boste dajali zgled in pobudo drugim. Pod okriljem odseka prirejajmo sokolska predavanja, za katera vabimo zlasti brate člane, ki imajo več izkušenj. In tako bomo neposredno sami sebe učili in spoznavali Sokolstvo ne samo kot telovadno organizacijo, temveč tudi kot bodočo narodno-obrambno silo. Nadalje lahko poskrbimo za različne mladinske prireditve, kakor: tekmovanja, igre, lutke, nastopi mladinskih pevskih in drugih zborov itd.

Nismo bratje samo radi telovadbe, da se pri tem razvedrimo in dobimo lepo razvito telo. Telovadba je samo sredstvo, da nas vzgoji močne in odporne proti nevarnostim, ki pretijo narodu. Zato moramo kot Sokoli tudi tu pa tam misliti in si odgovoriti na vprašanje »zakaj smo Sokoli«. Bratje, vprašajte se: »Zakaj sem Sokol?« Vem, da jih tri četrti ne ve odgovora. Naraščajniki, razglablajte ta zadatek in ko Vam bo jasno, boste videli, kako viteška organizacija je Sokol in da se je vredno zanjo boriti in se žrtvovati. Kako nerodno ti je, če te kdo vpraša »zakaj si pa prav za prav Sokol?« pa mu ne veš odgovoriti, ali pa ga mešaš celo s strankarstvom. In to samo zato, ker ne poznaš Sokolskega katekizma. Naraščajniki, poglejmo malo tudi v strokovne knjige. Razglablajmo sokolsko ideologijo, učimo se sokolsko zgodovino. Da, učimo se, da bomo lahko in jasno povedali onim, ki nas črnijo, za kako lep in vzvišen vzor se borimo.

Bratje naraščajniki, kličem Vam, da čim uspešneje delujete v domačih sokolskih društvih in se čim številneje oglašujete v našem »Sokoliču«, ki naj postane res verna slika duše sokolskega naraščaja. Zdravo!

¹ Priobčujemo poziv naraščajnika brata Jeklèna; naj bi našel v naraščajskih vrstah obilo in dobrega odziva.

Skrinjar Jožko Trbovlje:

Zdravo, trate sokolske!

Zaprla so se vrata
naših znanih dvoran.
Iz dvoran pa se na trate
je usul dolg roj zaspan.

Zaspan? Kaj še!
To so vendar Sokoli.
Ob vrisku njih predrami se
vsa mladež naokoli.

Kdo Sokol je? Ta, ki obraz
se smeje mu in vriska, poje,
ki čutiti veselja zna,
ki čutiti srce zna svoje.

In: ena, dva, tri, štiri,
in še: se levo sukaj.
O, zdaj se jezik vsak umiri.
Tiho je. Stoj! Napred stupaj!

To so res srečne ure, zlate
v soncu toplém, jasnem,
ko se smeh s sokolske trate
čuje v dnevu krasnem.

Rosenstein Karel, Jesenice:

Miškove počitnice

(Nadaljevanje)

6.

Alpska reka, katere izvir ni daleč od mesteca, je veselo šumljala preko skal in kamenja. Srebrne vrbe so se pripogibale pod rahlim vetrom. Sonce je stalo visoko na nebu in dremotno gledalo skozi meglene oblačke. Pastirčica se je ustavila na kamenu poleg vode, prijazno pomigala z repkom in odletela proti nebu.

Naši znanci so se priplazili do reke. Previdno in počasi, čeprav so bili prepričani, da ribiča ni v okolici. Mlinarjev Žane in Močnikov Bine sta nesla koš, kakršnega imajo branjevke za pomaranče in limone. Ko so prišli do vode, so naročili Janezku, naj stoji na bregu in takoj pove, če bo zapazil kaj sumljivega. Drugi so se lotili že dobro znanega posla. Žane in Bine sta stopila kar oblečena v vodo in nastavila koš proti toku. Slamnikov Tone in Jožek sta šla v zgornji tok reke in podila ribe proti košu, v katerega so se ujele. Miško je pa ujete ribe davil in jih natikal na olupljeno vrbovo vejico. Delo je šlo dobro izpod rok, ker je bilo rib zadosti in so bili tega posla že vajeni.

Janezku je nekaj časa vest očitala, da ne dela prav, a kmalu se je vživel v novi posel in pazljivo pregledoval okolico, da ne bi prišel nepoklican gost.

Nenadoma je zagledal, kako se maje grmovje na vzhodni strani Ločja. Hitro je povedal to Mišku in takoj nato je odjeknilo skozi zrak sovino skovi-

kanje. Ta znak je dal Bine Tinetu in Jožku, ki sta v zgornjem teku pogajala ribe, da je nevarnost. Nekoliko sekund pozneje je že bila vsa četa v teku proti Ločju.

»Ščuka«, je zakričal Bine, ki je tekel zadnji. In res, iz grmovja se je izmotal suh, staričav mož v zeleni obleki in s trnkom v roki. Tekel je na vso moč, kar so mu dopuščale stare noge. Ni zinil besedice, le nemo in vztrajno je zasledoval dečke. Čeprav so bili mlajši in urnejši, je bila razdalja med ribičem in dečki vedno manjša. Vseeno so dospeli dečki mnogo prej v gozdič, kjer so se potuhnili za gost grm. Nedaleč od grma je bila steza in že so se slišali težki ribičevi koraki.

Tedaj je šinil Miško izza grma in stekel po stezi dalje. Ko ga je ribič zagledal, je zdrvel zasopljen za njim. Dečki za grmom so slišali sopihanje ribiča, ki je drvel mimo njih in trepetali so v strahu za Miškovo usodo. Ko je nevarnost minula, so se po skrivni stezi vrnili v »tabor«. Toda nesreča je hotela, da se je Janezek spotaknil na korenini in padel v blato. Umazal je lepo, skoro novo obleko. Hudo ga je skrbelo, kaj bo rekel oče. Tudi dečki so bili tihi in žalostni, ker niso vedeli, kaj je z Miškom.

V grmovju za njihovimi hrbti je nekaj zašumelo. V trenutku so bili vsi na nogah. Preplašeno so se ozrli proti grmovju. Bil je Miško, ki je speljal ribiča na led. Tekel je po stezi do ovinka, tam pa smuknil v grmovje in se vrnil v »tabor«. Ribič pa je tekel dalje.

Vzlic temu, da so srečno pobegnili ribiču, so bili vsi tihi in potrti. Vsem je očitala vest, da niso delali prav in da so bili zato kaznovani. Obenem jim je bilo žal za ribe, ki so jih pustili na bregu reke. Gotovo jih bo vzel ribič.

Ko jim je Miško pripovedoval, kako je prevaril Ščuko, so se držali kisló, čeprav bi se kak drugi dan smejali in norčevali iz ribiča. Posebno Janezek je bil žalosten. Popolnoma novo obleko je umazal. Kaj bo rekel oče? Gotovo bo hud. Pa tudi Mišku je bilo nerodno, ker ni vedel, kako se bo izgovarjal pred očetom in stricem.

Vlegli so se v travo in pustili, da je sonce sušilo premočene obleke. Od velike vročine izsušena trava je prijetno duhtela. Veter je šumel skozi vrhove dreves. Reka je žuborela, kipela in bučala. Naši znanci so poparjeni in nemi ležali na hrbtih in žvečili travne bilke. Močnikov Bine je od časa do časa našobil usta in posnemal kanarčka, sovo ali mucka. A vse prizadevanje, da bi spravil tovariše v boljšo voljo, je bilo zaman.

Tovarniška sirena je zatulila poldan. Počasi so se dečki dvignili in žalostni, s povešenimi glavami odšli vsak na svoj dom. Nikomur se ni mudilo in tudi lakote niso čutili.

7.

Miško in Janezek sta se prihuljeno priplazila domov. Vsi so bili že pri kosilu. Stopila sta v jedilnico. Janezek se je boječe skrival za Miška, pa tudi Miško je stopal s strahom proti mizi.

»A tako, sedaj se vračata. Ali ne vesta, kdaj je poldan? Če se to zgođi še enkrat, bosta ostala brez kosila.« Očetove besede so bile ostre in vse je kazalo, da bi pela šiba, če ne bi bilo strica Ivana.

»Kakšen pa si, Janezek? Falot nemarni. Kje pa si se plazil, da si tako umazan?« se je ujezil stric, ko je zapazil Janezkovo obleko. Ta se je boječe skrtil za Miška, ki je še vedno stal sredi sobe, kot obtoženec pred strogimi sodniki. Obema je bilo žal, da sta šla v Ločje. Na tihem sta si obljubljala, da sta to storila zadnjič.

»Jej, jej, še popolnoma nova obleka, pa tako umazana«, je stokala Logarica. »Morda se bo dala oprti, a tako lepa ne bo več kot je bila.«

»Kje sta bila?« je jezno vprašal oče.

»V Ločju.« Mišku je šlo na jok.

»Tako v Ločju. Pojdita še jest tja«, se je razhudil stric Ivan. Imel je preslabo plačo, da bi mogel vsak mesec kupovati sinu Janezku novo obleko.

»Le pomirite se,« jih je mirila Logarica, »saj ni tako hudo. Vse se bo popravilo. Kar sedita in jejta.«

Boječe sta se dečka vsedla za mizo. Tiho sta zajemala iz krožnikov, še ozreti se nista upala, da ne bi razdražila očeta in strica.

Pogovor pri mizi je utihnil. Tiho je bilo v sobi in soparno. Samo muhe so brenčale po zraku in od mize je prihajalo pritajeno ropotanje jedilnega orodja.

Po kosilu sta se odplazila dečka v Miškovo sobo. Janezek se je preoblekel. Miško ga je peljal po vseh prostorih v hiši, mu razkazoval gospodarska poslopja in pojasnjeval, kar mu je bilo neznanega. Dan je bil zelo vroč. Nebo brez oblaka. Rada bi se šla kopat, a si nista upala. Vrnila sta se v Miškovo sobo in pregledovala knjige.

Zvečer so sedeli pri radiu in poslušali neko opero. Miška in Janezka ni posebno zanimala, a vseeno sta bila pri miru, ker nista hotela razdražiti strica Ivana in matere, ki sta sedela v udobnih naslonjačih in se pogovarjala.

Mišku je bilo kot bi sedel na trnju. Mirno sedeti je bila zanj največja muka. Stric si je pa izmislil še večje trpinčenje. Vsakemu izmed dečkov je dal knjigo, ki bi naj jo čitala. Janezek se je takoj poglobil v branje. Miško je prekladal knjigo iz roke v roko in obračal liste kot bi čital. Končno se je pa obrnil k materi in rekel:

»Mama, ali smem v posteljo. Glava me boli.«

»Le pojdi in dobro se nspi. Jutri bo že dobro.« Dobra mamica ga je še spremila v sobo in ga odela s toplo pernico, da se ne bi njen sinček prehladil.

8.

Julijsko sonce je močno pripekalo. Na nebu ni bilo najmanjše meglice. Ozračje je bilo mirno. Ulice prazne. Ljudje so se zatekli v senco ali k reki, ki je bila nad mestecem razširjena in pripravna za kopanje.

Takoj po kosilu sta vzela Miško in Janezek kopalne hlačke in odšla k reki. Tam so bili že zbrani tovariši, ki so na travi uganjali neumnosti, se kotalili po položnem bregu in skakali v vodo. Kmalu sta bila Miško in Janezek med njimi.

Na obeh bregovih reke je bilo polno ljudi. Mlajši so suvali žogo, metali kamenje in skakali preko grmovja. Starejši so polegali na vročem pesku ali brodili po vodi. Nekateri se pa niso hoteli greti na vročem soncu, zato so se udobno raztegnili v senco košatih dreves in zaspali.

V skupini, kjer sta bila Miško in Janezek, je bilo bolj živahno. Zadnjič so gledali rokoborbe in sedaj so jih posnemali. Po dva in dva sta se spoprijela, valjala po tleh in skušala eden drugega premagati. Včasih je tekla iz nosa kri, a to se je kmalu pozabilo. A kmalu so se pričeli dolgočasiti.

»Jaz vem za sršenje gnezdo. Pojdimo ga razdreti,« je predlagal nekdo izmed dečkov.

»Pojdimo, pojdimo,« so bili vsi takoj s predlogom zadovoljni, čeprav so vedeli, da so sršeni nevarni.

Deček, ki je to predlagal, jih je peljal do stare, votle jablane. Sršenov ni bilo videti, zato so začeli godrnjati, misleč, da jih je potegnil.

»Počakajte,« je dejal in podrezal s palico v duplo. Zaslíšalo se je bučanje kot bi bil v jablani velik roj čebel. Ko je tretjič porinil palico v duplo, je priletel iz njega velik sršen in se zakadil za dečkom, ki pa je že izginil v grmovju. Za dečki se je pognal roj sršenov. Vsi so vedeli, kaj bo in stekli skozi grmovje naravnost k reki.

Miško je potegnil Janezka za seboj skozi grmovje. Za njima je brenčalo nekaj razdraženih sršenov, ki bi ju gotovo opikali, da nista še pravočasno poskakala v vodo. Dolgo časa so še letali posamezni sršeni okoli. Dečki so pa v vodi mirno plavali in se zadovoljno smejali.

»Glejte, tamle jaše Milček svojega belca,« je zaklical Slamnikov Tine tovarišem. Na mah so bili vsi iz vode in v teku proti Milčku.

**Naraščajniki Sokol. društva
Konjič si v vodi in na soncu
krepe svoja mlada telesa**

Milček je bil sin bogatega in uglednega mesarja. Bil je Miškov sošolec. H kopianju je često prijahal belca, lepega in iskrega konja, ki ga je rad dal jahati tudi ostalim dečkom.

Slamnikov Tine ga je jahal prvi. Za njim so jahali še trije drugi.

»Janezek, ali hočeš jahati?« ga je vprašal Miško.

»Ne. Lahko padem s konja in si zlomim roko ali nogo.«

»Ne boš padel. Konj je miren. Ga bom pa jaz zajahal.«

Milček je Mišku rade volje posodil konja. Miško je zajahal in pognal v tek. Nekaj časa je šlo dobro. Nenadoma je pričel konj skakati in dirjati sem in tja. Miško se je krčevito oprijel konjske grive. A kmalu je odletel s konjevega hrbta. Bolestno je zastokal, in ko so prihiteli tovariši, je bil že nezavesten.

Dolgo se ni zavedal. Tovariši so mu nosili vode in ga budili. Milček je s težavo ujel podivjanega konja in ga odgnal domov. Miško je bil blede. Počasi je prišel k zavesti. Opirajoč se na Janezka se je vrnil domov. Ostali tovariši so ga potrtili in žalostni spremljali.

»Doma ne smeš povedati, kaj se je zgodilo«, je rekel Miško in počasi odšel po stopnicah v svojo sobo. Janezek mu je obljubil to in ostal pri njem, ker je postajal vedno bolj blede in slab.

»Ali grem po mater?« je vprašal Janezek.

»Ne, saj bo kmalu bolje.«

Toda bilo je vedno slabše. In Janezek se je tiho odplazil k vratom in smuknil po stopnicah v kuhinjo k materi. Povedal ji je, kaj se je zgodilo pri kopianju, in da je Miško vedno slabši. Solzna in vsa v skrbeh je stekla dobra mamica v sobico.

»Miško, kaj si mi storil? Ti moj nesrečni otrok. Kako si blede. Ubožec. Takoj bom poslala po zdravnika.« Poljubila ga je na čelo in stekla v kuhinjo. Prinesla je vročega čaja. Medtem je oče skočil po zdravnika.

Zdravnik je prišel in ugotovil, da ima samo lažje notranje poškodbe, a bo v enem tednu že zdrav.

Miško je mirno ležal in hropel. Vročina mu je naraščala. Mamica mu je nosila zdravila, čaj in obkladke.

Janezek je potrtil sedel ob postelji in gledal Miška. Revež se mu je smilil. Kaj bo, če umre? Okoli enajste ure, ga je spomnila mati Logarica, naj gre v posteljo.

»Rad bi še ostal tu. Miško se mi smili.«

»Le pojdi v posteljo. Vidi se ti, da si izmučen.«

Nerad je zapustil bolnega tovariša.

Več dni je moral Miško ostati v postelji. Hudo je bil bolan. Zdravnik ga je večkrat obiskal. Dobra in skrbna mamica je vse noči prečula ob njegovem vzglavju. Tudi Janezek se ni ganil od tovariša, čeprav so ga vabili topli, sončni dnevi k reki med vesele dečke. V srcu je čutil, da ima Miška rajši od drugih dečkov in da bi še dolgo časa tako posedal ob njegovi postelji in mu čital povesti.

Pa tudi Miško je vzljubil Janezka, ki je bil ves čas do njega tako dober. Vedel je, da ne bi nihče drugi ostal v lepih sončnih dneh pri bolniku. V srcu je čutil do Janezka neko toplo čustvo. Rad bi mu to čustvo razodel, a ni našel zato primernih besed.

Dolgi bolniški dnevi so počasi potekali. Dečka sta si razodevala skrivnosti, obnavljala spomine in delala nebottične načrte za bodočnost. Od dne do dne sta se bolj spoznavala in od dne do dne je postajalo njuno prijateljstvo večje in iskrenejše.

9.

Mlado in odporno dečkovo telo je zmagalo. Čez nekaj dni je Miško vstal in hodil z Janezkovo pomočjo po sobi. A mamica mu je prepovedala hoditi iz postelje. Bala se je, da se ne bi prehladil. Janezek je bil ves čas boleznin pri njem. Čital mu je povesti, pripovedoval dogodke iz svojega življenja in ga naučil igrati šah. Hitro so potekli zadnji dnevi boleznin in nekega dne sta že Miško in Janezek zapustila sobo.

Kako lepo se je zdelo vse Mišku. Zrak se mu je zdel čist in svež; sonce je sijalo lepše kot prej; vetrič ga je božal po bledih licih; gore so se dvigale više proti nebu kot navadno; in ptice so poletavale nad njegovo glavo in ga pozdravljale. Zdelo se mu je, da so celo črni in visoki dimniki dobili drug, bolj svečan izraz. Vsakega, ki ga je srečal, bi najraje objel in poljubil. Ta dan, ko je po dolgih dneh zopet občudoval prelepo naravo okoli sebe, in ko je zapustil bolniško posteljo, se mu je zdel najlepši v življenju.

Tudi Janezek je bil ves prerojen. S široko odprtimi očmi je užival lepote, ki mu jih je nudilo majhno industrijsko mestece, stisnjeno med strme gore. Kraj se mu ni zdel pust in dolgočasen kot prej, sedaj si ni mogel misliti večje lepote. Visoki dimniki, ocrnele hišice, redko drevje, v ozadju šumeča reka, okoli in okoli pa strmi, do neba segajoči gorski velikani. To se mu je zdelo tako blizu in tako krasno, da si ni mogel predstavljati svojega življenja brez te okolice.

Dečka sta se držala za roki in šla tiho po cesti. Slutila sta, da čutita oba pri srcu enako, zato si nista svojih čustev pravila. Šla sta po cesti, a nista vedela kam. Naprej, brez cilja. Ne da bi izpregovorila besedico, sta zavila proti Ločju. To se jima je zdelo tako samo po sebi razumljivo, da se ni nobeden od njiju vprašal, zakaj pa.

Loče je bilo mirno. Ni bilo slišati otroškega vika, kot navadno. Še gosjega gaganja ni bilo čuti. Zavila sta med grmovjem v »tabor«. Bil je prazen.

»Čudno. Ni jih«, se je začudeno obrnil Miško proti Janezku.

»Da. Ni jih«, je odvrnil Janezek in ni mogel razumeti, da jih ni. Saj bi morali vedeti, da je Miško ozdravel in da jih išče. Zdrav je in zopet se bodo lahko igrali. Zopet bodo lovili ribe in se kopali. Pa jih ni. Čudno.

Sklonila sta glavi na prsa in brez besedice odšla iz »tabora«. Njuni sreči sta bili žalostni in razočarani. Vse jima je bilo nerazumljivo. Bila sta trdno prepričana, da dobita tovariše v Ločju in da se bodo skupno veselili Miškovega ozdravljenja. A jih ni. Morda so bolni. Ali so pomrli? S kom bi se potem zabavala in igrala. Ne. Niso umrli.

Prijela sta se za roki in odšla počasi po poti.

Kje so?« je tiho vprašal Miško, ne da bi pogledal prijatelja.

»Ni jih«, je šepetaje odgovoril Janezek in se zazrl v nebo.

Zavila sta preko mosta na drugo stran reke. Mesto sta sedaj videla od zadnje strani. Obdajal ju je hladen gozd. Topli sončni žarki niso mogli prodreti skozi gosto listnato streho. Zamišljena sta korakala dalje.

»Miško! Janezek!« se je nenadoma oglasilo nekoliko glasov iz grmovja na levi strani steze. Skozi grmičevje so se naglo prerinili štiri dečki. Prvi Slamnikov Tine, za njim Mlinarjev Žane, Mačkov Jože in Močnikov Bine. Skočili so k njima in ju začeli objemati.

Nihče ni prišel do besede. Vsi so bili srečni in razžarjeni od veselega snidenja. Slamnikov Tine se je nerodno prestopal z noge na nogo, Mlinarjevemu Žanetu so se debela lica široko raztegnila na smeh, Mačkovemu Jožku so zažarele oči, Močnikov Tine je pa našobil usta in oponašal kosa in druge ptičje glasove. Vsem se je bralo na obrazih zadovoljstvo in veselje.

»Iskala sva vas v Ločju, a vas ni bilo«, je naposled spregovoril Miško.

»Mi smo že mislili, da si umrl, in da je šel Janezek nazaj v Ljubljano. Zelo smo se dolgočasili ta čas«, je odgovoril Slamnikov Tine.

»Samo da smo zopet skupaj«, je rekel Janezek. Miškovi tovariši so mu ugajali. Bili so raztrgani in umazani, a dobri prijatelji.

»Sedaj bo zopet lepo.«

»Še bomo lovili ribe.«

»Ali še veš, kako si potegnil ribiča?«

»Pa na sadje bomo tudi šli.«

Govorili so vsevprek. Eden je imel več povedati kot drugi. Končno so se vsedli na veliki mah pod košato bukev in Miško kot Janezek sta morala natančno pripovedovati, kaj sta počela med boleznijo.

Tovariši so jima pripovedovali o velikem cirkusu, o katerem Miško in Janezek nista ničesar slišala. Pravili so jima, kako so uhajali zastonj k predstavam, kaj so videli in da so reditelji pri tem zasačili Tineta in ga lovili, A Tine jim je srečno pobegnil. Mnogo so si imeli povedati. Nazadnje so se domenili, da bodo šli prihodnji dan nad Brezarjeve hruške. Veselih src in žarečih oči so se napotili vsak na svoj dom.

»Da sva jih le dobila«, je rekel Miško prijatelju in obraz mu je še bolj zažarel, Janezek je nemo prikimal. Čutil je v srcu isto veselje kot Miško.

10.

Miško in Janezek sta pozno vstala. Sonce je že radovedno kukalo skozi okno v mračno sobico. Med živahnim pogovorom sta se oblačila. Skrbna Logarjeva mamica jima je pripravila tečen zajutrek, po katerem sta odšla na izprehod po mestu. Mimogrede sta si ogledala tudi tržišče, kjer so med silnim šumom in vriščem kmetje prodajali sadje in zelenjavo.

Popoldne sta se odpravila z gospodom Logarjem na »pristavo«, kakor so Logarjevi imenovali velik pašnik, pol ure oddaljen od mesta, in na katerem so se pasle Logarjeve krave. Tam so se pri pastirju do sitega najedli kislega mleka in po kratkem odmoru so se polagoma vračali proti domu.

Po večerji sta se dečka izmuznila iz hiše in odšla proti Brezarjevemu kozolcu. Bilo je že temno. Ulice so bile prazne in mračne. Kmalu sta bila izven mesta.

Brezar je bil upokojen uradnik. Za mestom, na nekoliko vzvišenem prostoru, je imel hišico, ki jo je obdajal lep sadni vrt. Brezar je bil strokovnjak za sadjarstvo. Gojil je najfinejše vrste sadja, ki ga je prodajal odličnejšim meščanom. A preden je sadje dozorelo, je imel velike skrbi in sitnosti. Vkljub visoki in močni ograji so mladi navihanci čestokrat obiskali njegovo sadje in ga hudo oklatili. Zato je Brezar marsikatero noč prečul na klopici, skrit v gostem grmovju in prežal na nepoklicane goste.

Za kozolcem, ki je stal nedaleč od ograje, je bila zbrana mala družba Miškovih prijateljev. Sedeli so v travi in se šepetaje pomenkovali. Dolgo so že čakali Miška in Janezka in so že postajali nestrpni. Medtem sta se Miško in Janezek počasi in previdno približevala kozolcu. Preveč predrzna nista smela biti, ker bi ju Brezar lahko slišal. Okna njegove hišice so bila odprta in medla svetloba je padala v nočno temino.

Dospela sta do kozolca. Na tleh so sedeli dečki. Razmršeni lasje so jim plapolali po zraku. Oblečeni v bele, raztrgane srajce in kratke hlačke, so bili podobni mladim, zapuščenim cigánčkom. Zdrznili so se, ko so zapazili dve temni postavi, ki sta se počasi plazili ob ograji proti kozolcu.

»Ali ste vsi?« je šepetaje vprašal Miško.

»Da«, so se oddahnili tovariši.

»Biti moramo previdni«, je povzel Miško. »Stari Brezar je v hiši in gotovo bo prišel na vrt. Vsak večer tu straži. Hitro se moramo obrniti, da ga prehitimo. Kar pojdimo. Tu bomo preplezali ograjo. Ti, Tine, boš splezal na onele visoko hruško in potresel. Mi bomo hitro pobrali in potem zbežimo.«

Dečki so previdno preplezali ograjo. Počasi in neslišno so stopali po mehki travi proti lepi visoki hruški, katere rumeni sadeži so zapeljali dečke. Miško je korakal prvi. Bolezen je bila pozabljena in sedaj je mislil samo na to, kako bi speljal ta svoj načrt brez nesreče do kraja.

»Pojdimo nazaj! Še je čas!« je s tresočim glasom prosil Janezek. Grdo se mu je zdelo, kar so počenjali. In tudi bal se je. Kaj če jih Brezar zaloti? Če potem pove gospodu Logarju in ta Janezkovemu očetu. Joj, to bi bilo hudo. Toda tovariši se niso zmenili za njegove besede. Morda jih še slišali niso. Le Mačkov Jožek, ki je šel pred njim, se je jezno obrnil, kot bi hotel reči, naj bo vendar pri zdravi pameti. Saj bo jedel hruške. In Janezek je moral slediti tovarišem, če ni hotel, da bi se mu pozneje smejali.

Slamnikov Tine je previdno splezal na drevo. Tovariši so spremljali z očmi vsak njegov gib. Če se je odlomila vejica, so se prestrašeno zdrznili in skoro okameneli od strahu. Tine je potresel. Nekoliko hrušk je padlo na tla in vsem se je zdelo, da padajo granate, ne pa drobne in mehke hruške. Vsak šum jih je zbudel v srce. Šum listja se jim je zdel tako silen, kot da bi se podirala gora. Kako lahko bi to ropotanje privabilo Brezarja. In potem...?

Kmalu so imeli žepo napolnjene z zlatorumenimi hruškami. Srca so jim poskakovala ob misli na slastno pojedino. Resk. — Groza. Tinetu se je odlomila debela veja. Padel je na tla, a takoj je bil zopet na nogah in preden so se drugi zavedli, je že smuknil preko ograje in izgínil v temi. Tudi ostali so stekli k ograji in jo preplezali. Bil je že tudi skrajni čas. Na pragu se je pojavil Brezar. Svetloba, ki je prihajala iz sobe, se je čudno odbijala na njegovih pleši. Z brzino, kakršne ne bi prisodil temu staremu in okroglemu možu, se je zagnal proti ograji. Vsi razen Miška, so že preplezali ograjo. Miško se je s hlačkami zataknil za ograjo in se ni mogel rešiti iz te pasti. Brezar se mu je nevarno približal. Silovito je pihal in oči so se mu iskriale od srda. Resk — Miško je krepko potegnil in bil prost. Hlačke so imele hudo rano, a prost je bil pa le. Prav tedaj se je Brezar z vsa silo zaletel v ograjo.

»Aha — te že poznam. Logarjev si. Le čakajte me, paglavci. Dobili boste svoje plačilo.« Da bi splezal preko ograje, je bil pretežak in preneroden. Dolgo je še robantil okoli in pobral hruške, ki jih nočni obiskovalci niso imeli časa odnesti. Nato je zaklenil vrata svoje hišice in odšel proti mestu.

Miško je tekkel, tekkel venomer naprej. Noge so mu pešale, sapa mu je pohajala, a tekkel je, kot bi ga podile furije. V temni ulici so ga pričakovali tovariši.

»Spoznal me je«, se je Miško zgrudil na obcestni kamen. Tovariši so ga začudeni obkrožili. Bil je popolnoma izčrpan. Noge so se mu tresle od strahu in napora. Počasi je privlekel iz žepa hruško in zasadil zdrave, bele zobe v mehko meso. A danes mu ni dišala in vrgel jo je proč.

Tiho so se razšli. Potrti in žalostni. Miška so obletavale črne misli. Da ga je moral Brezar spoznati. Kaj bo sedaj? Kako naj se zagovarja, če Brezar pove očetu?

Janezek je bil še bolj potr. Tresel se je od strahu, kot šiba na vodi. Vest mu je očitala, da ni delal prav. Tolikokrat je to slišal v šoli, pa je vseeno šel nad tuje hruške. Oh, da bi se le srečno končalo. Nikdar več ne bo storil kaj takega.

Tiho sta se splazila v sobico. Miško je skrtil raztrgane hlačke, da bi jih vsaj danes ne zapazila mati. A zaspati nocoj nista mogla. Nemirno sta se premetavala po postelji. In še ponoči so ju nadlegovale hude sanje.

11.

Logarjeva krčma je bila skoro prazna. Slaba svetilka je metala medlo svetlobo po nizki in okajeni sobi. V vsej pivnici so stale samo štiri mize. Tri na sredi, ena ob steni pri peči. Na steni sta viseli dve lovski sliki. Drugega okrasa soba ni imela. To je bil prostor za navadne pivce. No, za take je pa itak vse dobro, kakor menijo po večini krčmarji.

Logar pa ni bil tako pristranski in je postregel vsakemu gostu enako, samo da je imel kaj okroglega pod palcem. Denar je bil Logarju prva stvar. Kdor je imel kaj cvenka v žepu, je bil vedno dobrodošel, pa naj je bil navaden delavec ali kakšna »visoka glava«. Stiskač pa Logar vseeno ni bil. Vsak revež je dobil svoj delež, bodisi v denarju ali v hrani. In tudi za dobrodelne namene ni skrival svojega mošnjička, za katerega so mnogi menili, da mora biti že hudo rejen. A pustimo to starim ženskam, da si bodo ob vodnjaku o tem brusile jezike in se prepirale.

Tega večera se je stari Logar po obilni večerji udobno vsedel na stol poleg peči in s časopisom v roki sladko zadremal, kot je bila že od nekdaj njegova stara navada. Pri mizi, ki je stala pri vratih, sta sedela dva priletna moža in se živahno pogovarjala o včerajšnjem sejmu, o dobičku, o cenah, o slabih časih in sploh o vsem, kar zanima našega malomeščanskega človeka. Ni treba posebej omenjati, da sta pridno posegala po kozarcih. In čim bolj sta se vnemala v razgovoru, tem pogosteje sta si »mazala« grlo z rdečim cvičkom.

Prav v kotu sobe, kjer je bila skoro tema, je spal, naslonjen na mizo, pijanček Brencelj. To je bil človek, kakršnega večkrat srečamo v malih mestih in trgih. Živel je kot božji vlek. Včasih je nekoliko barantal na sejmih in kar je zaslužil, je vse sproti zapil. Jedel in spal je pri dobrih ljudeh in nikdar ga ni nihče slišal, da bi tožil, ali se pritoževal nad težkimi časi.

»Halo! Logar! Pasja dlaka, ali boš samo spal«, je zaklical eden od dvojice pri vratih.

»Še pol litrčka ga boš dal. Le hitro, da ne umrjeva od žeje«, je dostavil drugi.

»No, no, tega pa ne, tega. Dokler bo le še kapljica v moji kleti, ne bosta trpela žeje«, se je počasi in zaspano dvignil stari Logar s stola. Položil je časopis na mizo, obrisal roki v predpasnik, čeprav ni imel umazanih, in odšel s praznim pollitrom v klet.

»To imajo življenje takile tiči«, se je obrnil prvi k drugemu. »Ves ljubi dan sedi, jè in pije, da bi se kmalu razletel, ljudje mu pa kar sami nosijo denar.«

»Prav imaš. Mi se trudimo in ubijamo ves dan, zvečer mu pa nesemo polovico zaslužka, da ga spravi v svoj rejeni mošnjiček. To ni prav. A kaj hočeš? Bolje je tako, kot da bi moral samo ljubo vodko govtati.«

Tedaj se odpro vrata in v sobo prihiti ves razjarjen Brezar. Jezno vrže klobuk na mizo, palico nasloni v kot in se težko sopeč vsede na star stol, da obupno zaječi pod tako težo.

»Kje je Logar?«

»Kmalu pride. Po vino je šel. Kaj pa, da si pridirjal s tako furjo. Bo gotovo kaj nujnega? Ali se tudi tebi smodi grlo od žeje, kot nama? Ha-ha-ha.«

»Eh. Kaj žeja in vino. Ti paglavci navihani, jim že pokažem.«

»Kaj? Kakšni paglavci?«

»O, dober večer, Brezar.« Logar je stopil s polnim pollitrom v pivnico. »Kako da je tebe danes prineslo sem? Dolgo te že ni bilo pri nas. Kaj boš pa pil?«

»Le počakaj s pijačo. Imava se nekaj važnega pomeniti.«

»Kar na dan z besedo.« Logar je postavil vino pred gosta, sedeča pri vratih, in se obrnil k Brezarju.

»Ti imaš sina, ali ne.«

»Da. Kaj pa je z njim. Ali je lump zopet storil kako neumnost?«

»Vse izveš. Le potrpi. Nocoj sedim v sobi in čitam. Pa zaslišim zunaj nekakšen — rresk in nato šum. Hitro skočim ven in vidim, da bežijo proti ograji mali dečki. Tečem za njimi, a vsi so mi jo prej odkurili, samo eden se je zataknil s hlačkami za ograjo in ni mogel zbežati. A preden sem prišel tja, je krepko potegnil, hlačke so počile, in zbežal je. Spoznal sem ga pa. Bil je tvoj sin.«

»Miško? Saj vendar ni mogoče. Ponoči ga ne pustim pohajati zunaj. Morda si se zmotil?«

»Ne, ne. Natanko sem ga videl. Saj se lahko prepričaš. Poglej hlačke in videl boš, da je res.«

Logar je jezen in užaljen povetil glavo.

»Kaj je vendar iskal v tvojem vrtu?«

»Hruške so ravno dozorele in so jih zamikale. Povem ti, da so vse polomili. Vse, pravim. Nikdar več ne bo hruška obrodila sadu. In kako lepa hruška. Kakšna škoda. Kakšna škoda.« Brezar bi se kmalu razjokal, tako ga je presunil lastni govor. In hruška se mu je neizrečno smilila, čeprav je bila odlomljena samo ena veja.

»Kar je moj sin pokvaril, bom že jaz povrnil. A čutil bo paglavec, kdaj je šel nad tuje hruške, in upam, da je bila to njegova zadnja lopovščina.«

Tudi moža pri vratih sta za nekaj časa utihnili, a kmalu sta nadaljevala svoj pogovor. To se jim je zdelo vse skupaj preotročje. Kaj bi se človek šopiril radi treh ali štirih hrušk, saj jih je ljubi Bog za vse ustvaril, ne samo za nekatere.

Brencelj je v kotu mirno smrčal dalje, kot bi razen njega ne bilo nobenega drugega v krčmi.

Logar je postavil pred Brezarja steklenico vina in natočil njemu in sebi. Pričela sta se pomenkovati o otrocih, koliko skrbi in nepravilik naredijo staršem in sta ob zlati kapljici kmalu postala dobre volje. Posebno Brezar je pogosto posegal po kozarcu. Saj ni bil sovražnik pijače. Nasprotno. Celo rad bi ga kdaj popil kozarček ali dva, če ne bi bil tako šmentano drag.

»No,« je povzel Brezar besedo, »če stvar nekoliko natančno pogledam, pa le tvoj sin ni storil toliko škode. Njega so zapeljali drugi, to vem prav gotovo. Saj je drugače prav miren dečko. Pa če bi tudi vse sam storil, bi ne bilo mnogo škode. Odlomljena je samo ena veja in ta tudi ni bila počenega groša vredna. Bila je suha. Torej midva sva prijatelja. In tudi tvojega sina imam rad. Saj mi ni nič hudega storil. Vsa stvar je poravnana.« Brezarju je zlata kapljica hudo stopila v možgane in če bi sedaj srečal Miška in njegove tovariše, bi jih gotovo objel in še poljubil. Saj mu vendar niso storili nič hudega. Kaj bi tistih par piškavih hrušk in trhlo vejo.

Ne, ne,« mu je odgovarjal Logar, »stvar se mora poravnati. Vso škodo ti povrnem.«

»Tvoj sin mi ni naredil nobene škode in ti mi nimaš ničesar vrniti. Ali razumeš?« Brezar se je pijano naslonil na mizo in se zasmel Logarju v obraz.

»Če je pa tako,« se je razveselil Logar, »ga bova pa še steklenico.« Prinesel je polno steklenico in pogovor je tekkel dalje. Moža sta postajala vedno bolj dobre volje in šele pozno ponoči se je Brezar hudo vinjen vračal proti domu. Pozabil je na hruške in nočne obiskovalce in je veselo zapel:

»Prej pa ne gremo dam',
da se bo delal dan...«

(Dalje prih.)

† Patrijarha Varnava. U noći od 23 na 24 jula rastao se sa životom poglavar Srpske pravoslavne crkve patrijarh Varnava. Bolovao je nekoliko nedelja, dok nije smrt prekinula nit njegovog uzvišenog i napaćenog života.

Pokojni patrijarha umro je u svojoj pedeset i sedmoj godini života, života punog borbe, pregaranja, patnja i stradanja za svoj narod, za oslobođenje i ujedinjenje svih Jugoslavena.

Patrijarh Varnava rodio se u Plevlju, gde je svršio osnovnu školu, dočim

je gimnaziju i bogosloviju svršio u Prizrenu. Više teološke nauke svršio je u Petrogradu (današnjem Lenjingradu u Rusiji), gde je polazio teološku akademiju. Patrijarhom je izabran pred sedam godina. — 1910 godine imenovan je episkopom u Velesu, a pre toga službovao je u srpskom poslanstvu u Carigradu. Naročito je bio vidan i bogat njegov rad kao episkopa u Skoplju, gde je službovao do svog izbora za patrijarha.

Pokojni patrijarha Varnava bio je veliki prijatelj Sokolstva i njegov član. Budno je motrio sokolski rad i u njega je polagao velike nade. Sokolstvo je za njega bila ona vez, koja spaja jednokrvnu braću i čitavo Slovenstvo u nepobedivo kolo. Kao episkop skopski aktivno je radio u upravi Sokolske župe Skoplje, gde je mnogo doprineo razvitku Sokolstva na našem Jugu. Za vreme svetskog rata činima je dokazao svoju ljubav prema slobodi i domovini. Mnogo je zadužio čitav naš jedinstveni narod. — Sokolstvo mu je odalo dužnu poštu na dan njegove sahrane. Sokoli su ga pratili, sokolske su se zastave nadvile nad otvorenom rakom velikog prijatelja Sokolstva i Jugoslavije.

Vječnaja pamjat!

(Kljč.)

VII glavna skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije. — Dne 18 jula održavala se u prostorijama Sokolskog doma Beograd-matice, VII gl. skupština našeg sokol. Saveza. Već 15 jula bila je sednica Izvršnog odbora Saveza, koja je spremila i pretresla materijal za glavnu skupštinu, a 16 jula zasedavao je plenum uprave Saveza. Isti dan je održan zbor župskih prosvetara te zbor sokolskih radnika na selu. U subotu bio je zbor župskih prosvetara, zbor župskih načelnika i načelnica te pročelnika narodno-odbrambenih referenata. U subotu posle podne bio je poverljivi sastanak uprave Saveza i župskih delegata. Sastanak je trajao duboko u noć. Na ovim se je sastancima pretresao sav materijal,

koji se tiče Sokolstva i njegovog rada na terenu.

U nedelju 18 jula bila je svečana skupština. Njoj su prisustvovali izaslanici bratskog češkoslovačkog, poljskog i ruskog Sokolstva, te izaslanici braće bugarskih Junaka. Skupštinu je otvorio br. Gangl krasnim govorom, u kome je istakao sokolske dužnosti, osvrnuo se na dosadašnji rad i dao pravac budućem radu. Svoj govor posvetio je najpre uspomeni Velikog Kralja Mučenika, uputio je lepe reči i pozdrave našem Mladom Kralju i Njegovoj uzvišenoj Majci, setio se počivše braće i sestara, pozdravio drage goste, govorio o Slovenskom Sokolstvu i Sokolskoj Petrovoj petoletnici. Njegov govor bio burno pozdrav-

ljen i često prekidan poklicima odobravanja. Zatim je govorio br. Vodička, izaslanik češkoslovačkog Sokolstva, br. R. Atanasov, predstavnik bugarskih Junaka i br. Drajling u ime ruskog zagraničnog Sokolstva. Svi su oni veličali slogu Slovenstva i sokolsku ideju, koja je iz svih Slavena stvorila jednu i jedincatu porodicu. Zaveovali su se, da će ovu slogu i bratstvo čuvati i dalje makar i pod cenu svojih života.

Sa skupštine odasli su brzojavni pozdravi Nj. Vel. Kralju, Nj. Kr. Vis. Knezu namesniku Pavlu i Kr. namesnicima dru R. Stankoviću i dru Ivi Peroviću, br. ČOS, poljskom Sokolstvu i bugarskim Junacima:

Skupština je jednoglasno donela ovu rezoluciju:

Rezolucija

Glavna skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, održana u Beogradu 18 jula 1937 g., primila je na znanje izveštaj Uprave Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije i dala joj razrešnicu. Saslušavši delegate sviju župa o prilikama Sokolstva, glavna skupština je konstatovala:

1) Da je jugoslovenska misao bila i da ostaje zavetna misao jugoslovenskog Sokolstva i da je vera u tu misao živa i nesalomljiva u svim sokolskim redovima. Ona će biti rukovodna misao čitavog sokolskog delanja i verovanja u budućnost. Oživotvorenje te misli u svim područjima narodnog života i duha biće cilj novih pojačanih napora celokupnog jugoslovenskog Sokolstva. Na očigled zabluda, malodušnosti i zlonamernosti koje se u pogledu jugoslovenske nacionalne misli žalosno očituju u našem javnom životu, skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, poziva svoje jugoslovensko Sokolstvo da ostane nepokolebljivo odano ne samo svojoj velikoj misli, već da joj jednim novim zamahom vere i pregalaštva pribavi važnost i poštovanje u čitavom našem nacionalnom životu.

2) Da je Sokolstvo nepolitička organizacija, Konstatujući to još jedanput, glavna skupština Sokola Kraljevine Jugoslavije najodlučnije odbija sve pokušaje ma s koje strane oni dolazili da se Sokolstvo uvuče u dnevnu politiku i takva politika u Sokolstvo. I kao ideja i kao organizacija Sokolstvo je bilo i ostaje pobornik i čuvar jugoslovenskog državnog i narodnog jedinstva. Osnivajući se na demokratskim načelima ravnopravnosti, bratstva i pravde,

Sokolstvo stoji i stajaće iznad svih prolaznih političkih grupacija, jer je ono nosilac jedne iskonske i večne ideje.

3) Glavna skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije isto tako najodlučnije odbija sva podmetanja protivnika i neobaveštenih krugova koji namerno i s planom ili iz neobaveštenosti obeležavaju Sokole kao komuniste ili fašiste. Međutim i fašizam i komunizam su podjednako daleko od sokolskog rada i sokolskih nastojanja, jer se protiv osnovnim sokolskim načelima, koja su jednaka i zajednička svima Sokolima ma gde oni bili.

4) Jugoslovenska sokolska organizacija treba da protka i prožme sve narodne redove u gradu i na selu, da se prisno, radom i ljubavlju veže za narod, kako bi u duhu naroda i shodno njegovim potrebama našla prave direktive za svoj rad i za primenu opštih sokolskih ideja. Skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije još jednom podvlači važnost našeg sela i ističe, da je pravi uslov uz jedino jamstvo i za uspeh sokolske Petrove petoletnice i za pobedu sokolske jugoslovenske misli, a za ostvarenje svih sokolskih ideala u jugoslovenskoj sredini u tome, da se Sokolstvo veže nerazdružno sa izvorima narodnog duha i života sa selom i da uzme narodno predanje kao osnovno merilo čitavog svog rada.

5) Glavna skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije saslušala je izveštaje starešina župa i sa zadovoljstvom utvrđuje, da Sokolstvo u svima krajevima vrši ne samo sokolske dužnosti u potpunom skladu sa načelima i propisima sokolske organizacije, već i u radu za opšte nacionalno sokolske ideale daje lep primer sokolske svesti i borbenosti. Proučivši temeljito i sa pažnjom sve izveštaje, skupština smatra za dužnost da odlučno odbije sva sumnjičenja i obede upućene protivu Sokolstva u župama Ljubljana, Celje, Maribor, Kranj i Novo Mesto kao potpuno neosnovane, smatrajući ih samo izrazom onog duha koji je od početka sokolskog rada, pre, za vreme i posle rata bio protivan osnovnim i nacionalnim stremljenjima jugoslovenskog Sokolstva.

Skupština upućuje sokolskoj braći u ovim i svim ostalim župama gde se Sokolstvo nalazi u sličnoj borbi izraze bratske simpatije i solidarnosti, odajući puno priznanje i izražavajući divljenje i bratsku ljubav naročito onoj braći, koja su hrabro ispovedanje sokolskih načela platila gla-

vom, uništenjem imovine i drugim progonstvima ma s koje strane ona dolazila.

6) Glavna skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije sa zadovoljstvom utvrđuje, da je zamisao sokolske Petrove petoletnice naišla na oduševljen prijem i puno razumevanje ne samo u sokolskim jedinicama i sokolskim redovima, nego i u vansokolskim nacionalnim krugovima. Skupština želi da nova uprava ovom sokolskom zavetnom pothvatu posveti punu brigu, a sve sokolske jedinice i pripadnike poziva da ulože u ovo veliko sokolsko delo najveću meru požrtvovnosti i pregalaštva za slavu Kralja Mučenika, za sreću mladoga Kralja Petra II i jugoslovenskog naroda.

Na glavnoj skupštini birana je i jedno-glasno izabrana ova nova uprava:

Zamenici starešine:

- I Engelbert Ladislav Gangl, Ljubljana,
- II Dura Paunković, Beograd,
- III dr. Oton Gavrančić, Zagreb,
- IV dr. Vladimir Belajčić, Novi Sad,
- V arh. Milivoje Smiljanić, Beograd;

načelnništvo:

- načelnik: dr. Alfred R. Pihler, Beograd,
- I zamenik: Miroslav Vojinović, Beograd,
- II zamenik: Ivan Kovač, Beograd,
- III zamenik: Josip Jeras, Ljubljana;
- načelnica: Elza Skalarjeva, Zagreb,
- I zamenica: Ljubica Jovanović, Beograd,
- II zamenica: Joža Trdinova, Ljubljana,
- III zamenica: Olga Skovran, Pančevo;

prosvetar:

prof. Miloš Stanojević, Petrovgrad;

članovi uprave:

- 1. dr. Milan Arsenijević, Beograd,
- 2. Mladen Belčić, Varaždin,
- 2. dr. Vojislav Besarović, Sarajevo,
- 4. Ivan Branovački, Skoplje,
- 5. Duro Brzaković, Beograd,
- 6. dr. Mirko Buić, Split,
- 7. dr. Milorad Dragić, Beograd,
- 8. Hranislav Gvozdrenović, Niš,
- 9. dr. Milan Gorišek, Maribor,
- 10. dr. Mihailo Gradojević, Beograd,
- 11. Čedo Milić, Mostar,
- 12. Gavra Milošević, Cetinje,
- 13. Dragutin Zivanović, Sisak,
- 14. Miloje Pavlović, Kragujevac,
- 15. dr. inž. Kosta Petrović, Subotica,
- 16. dr. Ivo Jelavić, Osijek,
- 17. dr. Josip Pipenbaher, Ljubljana,
- 18. Ivo Polić, Sušak,
- 19. inž. Radivoje Radulović, Beograd,

- 20. Joža Smrtnik, Celje,
- 21. Staja Stajčić, Beograd,
- 22. Jakob Špicar, Kranj,
- 23. Verij Švajgar, Ljubljana,
- 24. Milan Teodorović, Novi Sad,
- 25. dr. Hugo Verk, Zagreb;

zamenici:

- 1. Mihajlo Nikolić, Beograd,
- 2. dr. Branko Čipčić, St. Pazova,
- 3. dr. Milorad Feliks, Beograd,
- 4. Đorđe Ilić, Beograd,
- 5. Svetislav Marić, Novi Sad,
- 6. dr. Miša Matić, Petrovgrad,
- 7. Luka Pešić, Beograd,
- 8. Jovan Petrović, Tuzla,
- 9. dr. Srećko Poturica, Šibenik,
- 10. dr. Jovan Perenčević, Banja Luka,
- 11. Marko Sablić, Karlovac;

revizori:

- 1. Vojislav Todorović, Beograd,
- 2. dr. Relja Aranitović, Beograd,
- 3. Stevan Atanacković, Beograd,
- 4. Đorđe Draškić, Užice,
- 5. dr. Ivan Vasić, Novo Mesto,
- 6. Husejin Brkić, Sarajevo,
- 7. Mihajlo Bajić, Cetinje,
- 8. Frano Gregorić, Beograd,
- 9. Milivoje Jelačić, Mostar,
- 10. Čedo Mileusnić, Split,
- 11. dr. Tihomir Protić, Beograd,
- 12. Vladoje Veselić, Zagreb,
- 13. dr. Mihajlo Vukobratović, Bjelovar,
- 14. Milan Sterlekar, Ljubljana,
- 15. Mirko Domac, Novi Sad;

sud časti:

- 1. Dimitrije Petrović, Osijek,
- 2. Dragomir Ilić, Beograd,
- 3. dr. Joža Ravnik, Beograd,
- 4. inž. Svetislav Vučković, Beograd,
- 5. Mirko Skovran, Pančevo;

zamenici:

- 1. dr. Janko Olip, Beograd,
- 2. Ante Grgić, Beograd,
- 3. Dušan Zivković, Zemun.

Iza toga je br. Gangl zaključio skupštinu, a svi su prisutni zapevali sokolsku himnu »Hej Sloveni«. (tk.)

Pokrajinski sokolski slet u Skoplju. Dušanovo carsko Skoplje slavilo o Vidovdanu ove godine velike dane; održavao se V pokrajinski slet u lepom gradu još lepšeg Juga naše mlade otadžbine. Ovaj slet priredjen je na uspomenu 25-godišnjice oslobođenja Južne Srbije. Pokrovitelj sleta bio Nj. Kr. Vis. Knez-namesnik Pavle. Tih se

je dana skupilo u Skoplju oko 10.000 sokolskih pripadnika, koji su manifestirali svoje sokolske i nacionalne osećaje. Bilo je zastupano češkoslovačko, poljsko i rusko Sokolstvo. — 26 juna uvečer bilo je Skoplje raskošno rasvetljeno, gradom je prolazila veličanstvena bakljada. U nedelju ujutro stigao je u Skoplje ministar za fizičko vaspitanje naroda br. dr. Rogić. Zastupnik Nj. Vel. Kralja bio je arm. general Ječmenič. U nedelju pre podne bila je svečana akademija, a posle podne bila je javna vežba. Naročiti teklići doneli su bukčinju, kojom su upalili vatru u čast palih boraca na kumanovskom ratištu. Na javnoj vežbi vežbalo je oko 8000 pripadnika, naročito su bile brojno zastupane sokolske čete. Nastupila je i vojska. Javna vežba svršila se sletskom scenom »Krunisanje cara Dušana«. Sve točke su odlično uspele i bile nagrađene burom poklika i oduševljenja. Naša hrabra vojska napose.

Drugi dan — na Vidovdan — bile su najpre zadušnice za pale junake, a zatim je bila veličanstvena sokolska povorka, u kojoj je učestvovalo do 10.000 Sokola i Sokolice. Povorka je bila oduševljeno pozdravljena na čitavom svom putu i obasipana hrapama cveća. Iza povorke bio je pred oficirskim domom skup Sokolstva, gde su se izredali mnogi govornici, veličajući u svojim govorima sokolsku misao i odavajući počast palim junacima za oslobođenje i ujedinjenje. Zatim je sav ovaj zbor zapevao sokolsku himnu »Hej Sloveni«.

Posle podne je bio javni nastup, a navečer sokolska veselica.

Sve je bilo divno, puno oduševljenja i zanosa, vere u pobedu Sokolstva i čiste nacionalne jugoslovenske misli. Naše carsko Dušanovo Skoplje — osvetlalo je lice.
(tk.)

Takmičenja češkoslovačkog Sokolstva. U junu bila su u Pragu sokolska takmičenja za prvenstvo pojedinaca i muških vrsta. Ovo takmičenje ove je godine radi blizine sokolskog sleta i međunarodnog takmičenja na tom sletu od mnoge veće važnosti nego obično. Za takmičenje pojedinaca javila su se 23 žilava, mišičava i do najvišeg stepena trenirana Sokola. Kod takmičenja bilo je prisustvovalo mnogo općinstva; među ostalima prisustvovao je i prvi potstarešina jugoslovenskog Sokola brat Engelbert Gangl. Najviše točaka dobio je Jan Sladek iz bratislavske sokolske župe, i to 127,36 (84,91%). Drugi je bio J.

Tintera iz Fignerove sokolske župe sa 121,72 točke, a treći B. Povejšil iz Bubeneča sa 116,68 točaka.

Na takmičenju vrsta i pojedinaca učestvovalo je sutradan 46 vrsta iz 46 župa, i 6389 boraca. U deseteroboju (proste vežbe, razboj, vratilo, konj u šir, skakanje preko konja u dužinu, bacanje kugle, skok u vis, penjanje po užetu i trčanje 100 m) pobeđila je vrsta praške sokolske župe s velikim brojem točaka 616,15 (94,95%). U takmičenju pojedinaca bila je borba vrlo oštra; ovde su odlučivali pače i stoti delovi tačaka u konačnoj klasifikaciji: tako je dobio prvi, J. Zaklahnik iz slovačke župe 101,84 tačaka (96,99%), drugi je dobio 101,70, a treći 101,20 tačaka.

Češkoslovački Soko neizmerno se sprema za slet

Od meseca do meseca rastu poslovi u centrali češkoslovačkog Sokola. Odande brzaju na sve strane i u najudaljenija sela nedeljno jedanput ili još češće upute što ih sokolski »generalni štab« šalje svojoj »vojsci«, koja će iduće godine u stotinama tisuća marširati u glavni grad da tamo miroljubivo »ratuje« i da se bori za čast svoju i svoje otadžbine. To što će ova vojska na strahovskom stadionu kod Praga pokazati u otmenoj savršenosti zadivljenim i oduševljenim pogledima celoga sveta, pripremljeno je velikim mukama i požrtvovanjem. Čudo što će se onde u junu i julu 1938 god. ostvariti nije plod rata jedne same godine, nego je to rezultat desetogodišnjeg uzgoja, besprimernog samopregorenja od nekoliko godina i desetleća. Osim toga stizavaju u Tiršev dom svaki dan hiljade pobuda, izveštaja, informacija, želja, zahteva od sokolskih župa i društava i tako su Sokolstvo i vodstvo Sokola neprestano u najužoj vezi.

Polagano se obrazuje vebelni gimnastički praznik u svoj konačni oblik, a stvar ga celokupan narod. Tako je sada određeno, da će se već ove godine, i to 4 decembra kao uvod vršiti u Pragu svečan koncert. Ogroman koncert prirediće za vreme sleta sokolske glazbe. U glavnim je crtama određena i sletska izložba. Jedan deo izložbe nosiće naslov »Zdroje sokolstvi« (Izvori Sokolstva). Tu će stajati umetnički spomenici, spomenici iz vremena narodnog preporoda, iz godine 1848 i drugo slično. Ovo odeljenje zaključuje uspomene na dra M. Tirša i Fignera i na osnivanje Sokola. U drugom odeljenju biće

smeštene uspomene na dosadašnje sletove, na svetski rat, na češkoslovačke legije u inostranstvu, na narodnu odbranu o otadžbini i na žrtve rata. Treće odeljenje nosiće naslov »Sokolstvo dnes« (S. danas). Tu će biti izložba Saveza slovenskog Sokolstva, njegovih odbora i sekcija i svih sokolskih župa.

Kao što se vidi već sada, ceo svet se zanima za ovaj slet. Osim sokolskih organizacija prijavile su svoj dolazak gimnastičke organizacije iz celog sveta, i njima će se priključiti i mnogo drugog stranog sveta, da vidi što može da stvori sokolska misao, koja nije još nikad zatajila.

Zanimljivo je kako se Češkoslovačko Sokolstvo sprema za ovaj slet. 11 novčanih zavoda uzelo je na sebe zadaću da organizira štednju za slet. Tako je n. pr. u jednom malom sokolskom društvu od 311 članova njih 118 već lanjske godine počelo da štedi za slet i oni su do danas sakupili već 30.000 kč te su pri tome bratski mislili i na siromašne članove da mogu i oni u Prag.

Dušu bugarskog naroda nastojao je da označi poljski slavista J. Gotabek u svom delu »Dusza narodu bułgarskiego«. Pisac najpre opovrgava tvrdnju da Bugari tobože nisu slovenskog porekla te opisuje zatim uvete pod kojima se obrazovala bugarska narodna duša i kultura za vreme gotovo od 1500 godina. Uvažavajući bugarsku i tuđu literaturu označuje značaj Bugara, ne čineći mu pri tom nepravdu, ali mu se ni ne ulaguje.

Talijansko veličanje Sokola. Talijanske novine »Tribuna« u velike hvale zanimanje Čehoslovaka za kulturu tela i za sport te tvrde da stoji Soko u središtu ove telesne civilizacije. Sve, što se zove Čehoslovak, naziva se i Soko i ko je Soko, bavi se sportom. Tiršev dom je nacionalna institucija, visoka škola za svakoliku telovežbu što ju je ikada izmislio čovečji duh. Sokola ima danas kaže Tribuna 723.096 i 3176 društava. I broj gimnastičkih sala je znatan; i najmanja opština ima svoj sokolski dom, a u većim gradovima ima svaka gradska četvrt svoj dom. Statistika 1933 god. kaže: Sokolstvo je imalo 1008 vlastitih, 2037 unajmljenih kuća i 2456 sportskih igrališta. — Kraj Sokola ima još mnogo drugih sportskih organizacija s velikim brojem muških i ženskih članova. 80% stanovnika bavi se sportom, jer mu je to potreba. Kod savremenog Talijana

koji se danas toliko zauzima za telesni odgoj, ovo je veličanje češkoslovačkog Sokola svakako značajno.

Koliko stoji moderan ratni brod. Prema izveštaju načelnika građevinskog odeljenja u američkom ministarstvu za ratnu mornaricu iznosiće troškovi oko gradnje dvaju ratnih brodova, svakog sa 35.000 tona, 60.173.000 dolara (preko dve i po milijarde dinara). Zadnji ratni brod što su ga sagradile Udužene Države god. 1923, sa 31.800 tona, stajao je u svemu samo 26.894.000 dolara (nešto preko jedne milijarde).

»Leteći hoteli« u preookeanskom vazdušnom prometu. Šest »letećih hotela« s udobnim sedištim i spavaćim prostorijama za 72 putnika i 8 momaka posade gradi najveće američko vazduhoplovno društvo za budući redoviti vazdušni saobraćaj u Severnom Atlantiku. Ovi ogromni zrakoplovi imaće tri »palube« jednu nad drugom, a težina ovih vazdušnih brodova biće 40—50 tona. U krilima biće mesta za oko 23.000 litara goriva. Četiri motora, smeštena s obe strane trupa na prednjoj strani krila, imaće snagu od 6000 KS te će postići brzinu 300 km na sat, a akcioni radius biće 8000 km. Na gornjoj »palubi« određeno je spreda mesto za pilote, iza njega dolaze spavaća odeljenja za momčad i velika prostorija za poštu i teret. Srednja »paluba« zauzeće celu dužinu aeroplana; tu će biti smeštene kabine za putnike, pa i kuhinja, opremljena u svakom pogledu samo električkom. Sve prostorije, određene za putnike, prema najnovijim pronalascima tako su konstruisane, da im neće smetati buka motora.

36 miliona telefona. Prema najnovijim podacima postoji sada oko 36 miliona telefonskih priključaka na svetu. Udužene Države od vajkada su imale kud i kamo najveći broj telefona; tako ih ima i sada 17.428.871, dakle gotovo polovicu sviju na svetu. Do nedavno bila je Engleska na drugom mestu, doduše u priličnom razmaku iza USA, ali ju je u novije vreme nadmašila Nemačka, jer je telefon tehnički usavršila te snizila troškove oko njegova uvođenja, tako je postigla znatan broj od 3.389.000 telefona. Engleska je sada na trećem mestu sa 2.359.000, a Francuska na četvrtom sa 1.399.000 telefonskih priključaka. Zanimljivo je, ako usporedimo neke brojeve u Uduženim Državama te predložimo, kako je neobično obljubljen telefon

u Americi. U samom Njujorku ima 1.503.712 telefona. To odgovara trima četvrtinama sviju telefonskih priključaka u Kini, Britskoj Indiji i Rusiji. U najvažnijim američkim gradovima, u Njujorku i San Francisku, ima prosečno svaki treći stanovnik svoj telefon.

Za šalu

Teško pitanje. »Gospodine kandidate,« upita profesor na medicinskom ispitu, »uzmimo da Vam donesu smrznutog čoveka. Šta biste Vi učinili u tom slučaju?« — »Ja bih ga dobro otro snegom.« — »Vrlo dobro! A sada uzmite da se to desilo za vreme vrućeg leta i nigde ne biste mogli naći snega...?«

Zvezdoznanstvo. »Gle, eno, Jovice,« reče otac koji htede svome sinčiću da protumači zvezde na nebu, »tamo su velika kola!« — »Koliko HP imaju, tata?« upita Jovica znatizeljno.

Shvaćanje. Učitelj: »Kako muha uzima hranu?« — Učenik: »Rilom, baš kao slon, samo nešto manje!«

U radionici: Majstor: »Priznajesh li da spavaš ovde već jedan ceo sat?« — Šegrt: »Priznajem, ali sam sanjao o poslu!«

Zloba. Ona: »Šta su učinili vaši prijatelji kad ste pali u vodu?« — On: »Nitkovi jedni! Komad sapuna su bacili za mnom!«

Slovnica. Učiteljica: Ja ću dakle, da sprežem: Ja ne vičem, ti ne vičeš, on ne viče, mi ne vičemo, vi ne vičete, oni ne viču. Ivica, ponovi što sam rekla!« — Ivica: »Niko ne viče!«

Zadaća. Gospodin učitelj zadao je učenicima zadaću: Opišite stene u svojoj sobi kod kuće! — Dokičina zadaćnica sutradan je prazna. »Zašto, Đokice, nisi opisao stene svoje sobe?« upita ga gospodin učitelj. Đokica odgovori plačući: »Pa jesam, gospodine učitelju, ali sam opisao jedva jednu stenu, pa možete videti kako me je moj tata izlemao!«

Kod majstora brice. Mladić ude u prenatrpanu brijačnicu. »Kada biste mogli da me obrijete?« upita majstora. Ovaj ga dobroćudno pogleda te reče: »Možda se, za godinu dana opet jedanput ovamo navratite!«

Nije dokaz. Na vratima jednog nesavesnog dužnika žestoko kuca verovnik vičući: »Jeste li čuli? Otvorite!« — Tišina. — »Otvorite, znam dobro da ste kod kuće!« — Opet tišina. — »Nemojte se pretvarati, ta vaše cipele su na hodniku!« — Glas iznutra: »To još ne znači ništa, ja sam otišao u papučama!«

Zadnja nada. »Što, danas idete da lovite ribe? Danas, u petak i još trinaestog? Pa to je nesrećan dan!« — »Jeste, hoću jednom da se uverim, nije li nesrećan za ribe.«

Shvaćanje. Automobilista (seljakinji kojoj je pregazio mačku): »Ja ću mačku da vam nadoknadim.« — »Pa zar umete vi i miševе da lovite?!«

Ljubaznost. Dva suseda sretoše se na cesti pred svojim kućama. Jedan između njih kaže drugome, skidajući šešir: »Oprostite molim vas, jedna od mojih kokoši provukla se danas kroz plot u vaš vrt te je tamo razgrebla jednu lehu.« — »O, molim vas, ništa to ne smeta! Moj pas ju je već rastrgao na komade!« — »Zbilja? Ni to ne smeta, ja sam vašeg psa upravo kolima pregazio!«

Glagol. Učitelj: »Koje je vreme, Petre, ako kažeš: ja ću jesti?« — Petar: »Neodređeno vreme, gospodine učitelju!« — Učitelj: »Kako to?!« — Petar: »Mi jedemo katkad u jedan sat, katkad u dva!«

Kasno. »Vi, dakle, priznajete da ste pomenute večeri našli novčarku sa 100 din. Zašto je niste predali, kamo treba?« — Bilo je već prekasno, gospodine suče.« — »No, a sutradan?« — »Onda nije bilo ništa više unutra!«

Avijatičar (spustivši se u vrt na krovu jednog nebodera): »Oprostite, milostiva gospodo, je li ovde Njujork?«

Prefriganac. Ded: »Tebi je sada pet godina! Evo ti dvadeset dinara, za svaki rođendan pet! Jesi li veseo? Zeliš li možda još šta?« — »Zelim da mi je toliko godina, koliko tebi!«

Oparen kašu hladi... Lekar: »Deder, isplazi jezik!« — »Neću!« — »Zašto nećeš?« — »Moj me učitelj juče ošamario kad sam mu ga isplazio!«

Nepravda. »Mamice, moj prijatelj mi je rekao da dobivaju učitelji plaću za to što su u školi!« — »Nego šta misliš, dete moje!« — »Meni se to čini nepravdno, kad moramo mi ceo posao da obavimo!«

Rešenja iz 5-6 broja »Sokolića«

Ребуси (I): Водоравно: 1) Парада, 2) Гатара, 3) Барака, 4) Сатара, 5) Наташа, 6) Тарана, 7) Марама, 8) Тараба, 9) Хабана, 10) Чарапа, 11) Сарага. — (II): Водоравно: 1) Абисинија, 2) Лала — Сигет, 3) Етота — тело, 4) Макаланам. — Усправно: 1) Алем, 2) Бата, 3) Илок, 4) Сата, 5) Ис — ал, 6) Нит — а (popravi: vokal in ne bokal), 7) Иген, 8) Јела, 9) Атом. Popravi pri tem rebusu: Debela stopničasta črta se začne v pravokotniku na navpični črti med četrtim in petim kvadratom in se konča spodaj med šestim in sedmim kvadratom.

Ребуси (I): Усправно и водоравно: 1) Малага — со, 2) Азијат он, 3) Лица — река, 4) Ајас — стој, 5) Гарека — во, 6) Ат — стар — ап, 7) Соко — вара, 8) Онај — оран. (II): Водоравно: 1) Вино — уман (popravi: Паметан), 2) Прод — бока, 3) Тас — му — лан, 4) Он — Вида — та, 5) Со — осам — го, 6) Ода — ап — лав, 7) Нада — Рила, 8) Онај — млин. — Усправно: 1) Вито — Соко, 2) Иран — одан, 3) Нос — во — ада, 4) Од — миса — ај, 5) Уб — удар — р м, 6) Мол — ам — лил, 7) Акат — Гали, 8) Нана — ован.

Магична криžaljka: Водоравно i uspravno: 1) Matija Gubec, 2) Arak, 3) Marc, 4) Tat, 5) Pas, 6) Gaz, 7) Ik, 8) Vidin, 9) Ra, 10) Pik, 11) Rat, 12) Arad, 13) Sloj, 14) Sir, 15) Pio, 16) Um, 17) Nasip, 18) Il, 19) Bog, 20) Tlo, 21) Emi, 22) Erar, 23) Imru, 24) Cezar Julius.

Zagonetna posjetnica

(Slavo Svoboda, Tivat)

KOSTA O. JERAS

A. L.

NIŠ

Kakvu funkciju vrši u Sokolu?

Zagonetna posjetnica

(Slavo Svoboda, Tivat)

NIKO L. KOSKIN

d — z

ŠAR

Što je Niko u školstvu?

Rebus

(Zvonimir T., Kotor)

$$\frac{3'}{2} = B \frac{N}{I} "7 + RD : B ES \boxed{V}$$

Pravilno rešen daje rečenicu o miru

Rebus

(Slavo Svoboda, Kotor)
(Slavo Svoboda, Kotor)

$$\begin{array}{c} V \\ | \\ M \\ | \\ D \end{array} INA \text{ vega } S + \frac{VEGA}{S}$$

Pravilno rešen daje rečenicu o domovini

Ispunjalka

(Slavo Svoboda, Tivat) —

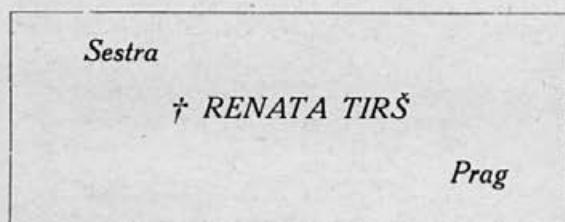
	I	III	V
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
	II	IV	VI

V o d o r a v n o 1) prepreden čovjek, 2) tužne pjesme, 3) istina (lat.), 4) sastavljena stvar (gen.), 5) igrač tenisa, 6) ljubljanski plivački klub (gen.), 7) čovjek koji se plaši, strašljivac.

Od I—II dobićemo slovenačkog pjesnika Fran (1831—1887), napisao: »Martin Krpan« (poznat u Sokolstvu). Od III—IV dobićemo takođe slovenačkog pjesnika imenom Janko (1852—1897) napisao i roman »Očev greh«, dok od V—VI imamo savremenog hrv. romanopisca imenom August (napisao »Bjegunci«).

Čarobna ispunjalka

(Zlatko Veritas)

	I		
1	~		
2		~	
3			~
4			~
5			~
			II

Od slova gornjega natpisa treba u prazan lik upisati reči ovih značenja: 1) Turski vojskovođa. — 2) Skraćeno žensko ime (Renata). — 3) Poznati tvorničar paste za zube. — 4) Prezime sadanjeg pape. — 5) Grad u Italiji. — Slova u osenčenim poljima unutar lika, čitana od I—II, daju naš starodrevni primorski grad, znamenit iz istorije. (Napomena: Krstić u naslovu nema nikakve posebne svrhe, sem d označi pokojno lice.)

Rebus

(Slavo Svoboda, Kotor)

L	=	LJA	
K 100'		B	UST
		V	
S		J	AN
		ŠA	

Pravilno rešen daje rečenicu o sokolstvu.

Rebus

(Zvonimir T., Kotor)

	v	S	EGA	3'EBAB	+	T	+	K	
									S

Tačno rešen daje rečenicu o odnosu prema Sokolu.